

Erkeklerin Cinsiyetçiliğe Tepkileri: Meşrulaştırma, Kendini Suskunlaştırma, Yüzleşme ve Kolektif Hareket

Nuray Sakallı¹, Yağmur Rumeli², Merve Nur Şahin³

Sakallı, N., Rumeli, Y. ve Şahin, M. N. (2022). Erkeklerin cinsiyetçiliğe tepkileri: Meşrulaştırma, kendini suskunlaştırma, yüzleşme ve kolektif hareket. *Nesne*, 10(23), 105-130. DOI: 10.7816/nesne-10-23-07

Anahtar kelimeler
erkeklerin
cinsiyetçiliğe
tepkileri,
cinsiyetçilik,
erkeklik, feminizm

Öz

Araştırmacılar genel olarak cinsiyetçiliğe verilen tepkiler konusuna kadın perspektifinden ve deneyimlerinden yaklaşmışlardır. Oysaki geleneksel cinsiyetçi sistem içerisinde erkeklerin cinsiyetçiliği nasıl algıladıklarını ve nasıl tepkiler verdiklerini anlamak cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu derleme makalesinin amacı kadınların maruz kaldığı cinsiyetçiliğe karşı erkeklerin verebileceği tepkileri derlemektir. Bu amaca ulaşmak için Sakallı'nın (2021) derleme makalesindeki şu boyutlardan yararlanılmıştır: (I) cinsiyetçilik farkındalığı olmayıp ya da düşük olup, var olan cinsiyet sistemini olduğu gibi kabullenme ve meşrulaştırma; (II) cinsiyetçilik farkındalığı olup, cinsiyetçiliğe ilişkin olumsuz tutumlara sahip olsa da harekete geçmeyip kendini suskunlaştırma; (III) cinsiyetçilik farkındalığı olup, cinsiyetçi tutum ve davranışlara bireysel olarak doğrudan karşı koyma yani cinsiyetçilikle yüzleşme ve (IV) cinsiyetçilik farkındalığı yüksek olup kolektif hareketlere katılma. Ayrıca, erkeklerin cinsiyetçiliğe tepkileri ile bağlantılı olabileceği düşünülen düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik, erkeksilik, erkeklik, erkeklik onuru, feminist erkeklere dair kalıpyargılar, sosyal baskınlık yönelimi, sağ kanat yetkecilik, sistemi meşrulaştırma eğilimi ve adil dünya inancı gibi bazı sosyal psikolojik değişkenler ele alınmıştır. Gelecekte yapılabilecek çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Keywords
men's responses to
sexism, sexism,
masculinity,
feminism

Men's Responses to Sexism: Justification, Self-Silencing, Confrontation, and Collective Action Abstract

Many researchers, in general, have approached the responses to sexism issues from women's perspectives and experiences. However, it is important to understand how men perceive sexism and their responses to sexism in the traditional gender system in order to achieve gender equality. Accordingly, the aim of the current paper is to review literature on men's reactions to sexism that women experience. In order to reach the aim, the following dimensions of Sakallı's (2021) review article are used: (I) being unaware or having a low level of awareness of sexism and, accepting and justifying the existing gender system; (II) being aware of sexism and not taking action even if one has negative feelings about sexism; (III) being aware of sexism and responding sexist behavior and incidents individually; (IV) being aware of sexism and engaging in collective action. In addition, some social psychological variables that may be associated with men's responses to sexism such as hostile and benevolent sexism, masculinity, manhood, masculine honor, stereotypes about feminist men, social dominance orientation, right-wing authoritarianism, system justification orientation and belief in a just world are examined. Possible future studies are suggested.

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 3 Ağustos, 2021

Düzeltilme tarihi: 9 Kasım 2021

Kabul tarihi: 15 Aralık 2021

DOI: 10.7816/nesne-10-23-07

¹ Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, nurays(at)metu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4984-8427

² Araş. Gör., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, yrumeli(at)metu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1223-6902

³ Araş. Gör., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, merves(at)metu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1422-1923

Cinsiyetçilik, kadının erkeğe göre daha zayıf, saf ve korunmaya muhtaç ikinci cins olduğu görüşü etrafında biçimlenmiştir (Glick ve Fiske, 1996). Diğer bir deyişle, erkeğin kadından üstün görülmesi ve erkeğin kadını kontrol etme çabası sonucu kadın-erkek eşitsizliğinin oluşması ve bu durumun kadına karşı yapılan ayrımcılıklarla varlığını sürdürmesidir (Eagly ve Mladinic, 1989). Türkiye’de cinsiyetçilik alanyazınında, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin betimsel ve buyurgan kalıpyargılar (bkz. Sakallı-Uğurlu ve ark., 2018), kadınlara yönelik önyargılar, aile, sosyal çevre, yakın ilişki (bkz. Sakallı-Uğurlu, 2003) ve iş ortamı (bkz. Toker, 2016) gibi farklı bağlamlarda kadınlara yapılan ayrımcılıklar, kadınlara uygulanan şiddet (bkz. Boyacıoğlu, 2016) ve kadına dair namus algısı (bkz. Sakallı-Uğurlu ve Akbaş, 2013) gibi konular ele alınmıştır. Cinsiyetçilik düzeyi ve kadınlara verdikleri zararları içeren çalışmalardan farklı olarak, kadınların cinsiyetçi tutum ve davranışlara verdikleri tepkiler ise yeni bir derleme makalesinde (Sakallı, 2021), *cinsiyetçilik farkındalık seviyesi* ve *cinsiyetçiliğe karşı pasif-aktif stratejiler* boyutları kullanılarak dört farklı tepki türü altında sunulmuştur. Bu tepkiler, “(I) cinsiyetçilik farkındalığı olmayıp ya da düşük olup, var olan cinsiyet sistemini olduğu gibi kabullenme ve meşrulaştırma (farkındalık yok ya da düşük; pasif); (II) cinsiyetçilik farkındalığı olup, cinsiyetçiliğe ilişkin olumsuz duygular yaşasa bile harekete geçmeyip kendini suskunlaştırma (farkındalık düşük veya var; pasif); (III) cinsiyetçilik farkındalığı olup, cinsiyetçi tutum ve davranışlara bireysel olarak doğrudan karşı koyma; cinsiyetçilikle yüzleşme (farkındalık var; aktif) ve (IV) cinsiyetçilik farkındalığı yüksek olup, kolektif hareketlere katılma (farkındalık var; aktif)” (s. 117) şeklindedir. Sakallı (2021), sadece kadınların cinsiyetçiliğe tepkileri üzerinde durmuş, erkeklerin cinsiyetçiliğe verdikleri tepkilere değinmemiştir. Sakallı’nın belirtilen makalesinden esinlenerek bu makalenin amacı kadınların maruz kaldığı cinsiyetçiliğe erkeklerin verdikleri tepkiler hakkındaki alanyazın çalışmalarının derlenmesidir.

Toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde baskın grup olarak kabul edilen erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı tepkilerini ve bu tepkileri etkileyen değişkenleri anlamak, kadınların tepkilerini ve bu tepkilerle ilişkili değişkenleri anlamak kadar önem arz etmektedir. Zira bu tepkiler, cinsiyetçiliğin devamlılığını ya da değişimini belirleyici güçte olabilir. Erkeklerin cinsiyetçiliği nasıl algıladıkları, bu algıyı etkileyen değişkenler, cinsiyetçiliğe verdikleri tepkiler ve bu tepkilerin nasıl değiştirilebileceği hakkında bilgi birikiminin artması; kadın haklarında iyileşme sağlama, cinsiyet eşitsizliğini azaltma ve ortadan kaldırma çabalarına büyük katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, erkeklerin tepkilerine dair çalışmaların derlenmesi ve olası araştırma konularının belirlenmesi, okuyucuların konuya dair kapsamlı bir bakış açısı edinmelerine yarar sağlayacak ve gelecek çalışmalar için yol gösterici nitelikte olacaktır.

Bu doğrultuda erkeklerin cinsiyetçiliğe verebilecekleri tepkiler Sakallı’nın (2021) sınıflandırmasına paralel olarak şu dört alt başlık altında sunulacaktır: (I) cinsiyetçiliği kabullenme ve meşrulaştırma; (II) kendini suskunlaştırma; (III) cinsiyetçilikle yüzleşme ve (IV) cinsiyetçiliğe karşı kolektif hareketlere katılma. Ele alınan bu dört ana tepkiyle ilintili sosyal psikolojik değişkenler ilişkili başlıklar altında açıklanacak, bunun yanında araştırılmaya ihtiyaç olduğu düşünülen konular belirtilerek gelecek çalışmalara önerilerde bulunulacaktır.

Cinsiyetçiliği Kabullenme ve Meşrulaştırma

Cinsiyetçilik alanyazınına bakıldığında erkeklerin, kadınlara oranla, cinsiyetçiliği daha az fark ettikleri ve bazı cinsiyetçi olayları cinsiyetçilik olarak yorumlamadıkları görülmektedir. Örneğin, günlük yöntemi ile gerçekleştirilen iki ayrı çalışmada erkekler, kadınlara oranla, günlük yaşamlarında daha az cinsiyetçi olay rapor etmişlerdir (Swim ve ark., 2001). Başka çalışmalarda ise, kadınları küçümseme amacı taşıyan cümlelerin erkekler tarafından cinsiyetçi olarak algılanmadığı görülmüştür (Gervais ve ark., 2010; Robin ve ark., 1990). Benzer şekilde bir diğer çalışmada erkek katılımcılar, korumacı cinsiyetçiliği kadınlara oranla daha az cinsiyetçi olarak algılamışlardır (Becker ve Swim, 2012). Cinsiyetçiliği fark etme

düzeylerindeki bu düşüklüğün yanı sıra erkekler, cinsiyet ayrımcılığını fark ettiklerinde de genel olarak bunu çok ciddi ve yaygın olarak görmemekte ve tepki vermeye gönülsüzlük sergilemektedir (Iyer ve Ryan, 2009). Cinsiyetçiliğin farkında olmayan erkekler, bu durumun doğal bir sonucu olarak cinsiyetçiliğe karşı durma ve kolektif hareketlere destek verme gereği de duymamaktadır (Becker ve Wright, 2011). Bu bulgulara göre bazı erkekler bireysel, kurumsal ve kültürel olarak dayatılan cinsiyetçiliğin farkına varmamakta ve var olan cinsiyet kalıpyargılarını ve cinsiyet eşitsizliğini kabullenip, toplumsal cinsiyet sistemini meşru algılamaktadır. Böylece toplumdaki cinsiyetçiliği meşrulaştırma eğilimi sergilemekte ve cinsiyetçi sistemin devamlılığına destek olmaktadır (Barreto ve Ellemers, 2005; Jost ve Kay, 2005).

Yurt dışı çalışmalarına paralel olarak Türkiye’de yapılan çalışmalarda, erkeklerin cinsiyetçilik düzeyi arttıkça kadın liderlere ilişkin olumsuz tutumlarının arttığı (Cengiz ve Özdemir, 2020; Sakallı-Uğurlu ve Beydoğan, 2002); erkeklerin baskın ve girişken, kadınların ise fedakâr ve kabul edici olarak tanımlandığı (Sakallı-Uğurlu ve ark., 2021) ve bu algılamaların cinsiyetçilikle pozitif ilişki içinde olduğu (Sakallı ve Curun, 2001); erkeklerin cinsel tacize kadınlardan daha olumlu yaklaştıkları (Ayhan, 2015; Sakallı-Uğurlu ve ark., 2010) ve evlilikte kadına yönelik sözel ve fiziksel şiddete daha toleranslı oldukları (Sakallı-Uğurlu ve Ulu, 2003) gösterilmiştir. Düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik, evlilikte kadına yönelik şiddetin meşru algılanması ile ilintili bulunmuştur (Ercan, 2009). Benzer şekilde hem düşmanca hem de korumacı cinsiyetçiliğin tecavüz mağdurlarına yönelik olumsuz tutumları yordadığı görülmüştür (Sakallı-Uğurlu ve ark., 2007). Ayrıca, evli kadınlar ve erkekler için düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik, norma uyma, geleneksellik ve güvenlik değerlerini içeren muhafazakârlık ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (Malik, 2017). Cinsiyetçilik ile ilintili olarak yapılan bu çalışmalar, Türkiye’de cinsiyetçilik düzeyi yüksek olan erkeklerin cinsiyetçiliği fark etme düzeylerinin düşük olduğunu, hatta cinsiyetçiliği kabullendiklerini ve benimsediklerini göstermektedir.

Erkeklerin cinsiyetçi sistemi fark etmemeleri, kabullenmeleri ve meşrulaştırmaları ile ilintili olarak ilk ele alınması gereken değişkenler *erkeksilik* (masculinity) ve *erkeklik* (manhood) olabilir. Erkeksilik ve erkeklik, toplumun erkeklerden sert, güçlü ve kadınsı özellikler taşımayan kişiler olmaları beklentisini içermektedir. Erkekliğe gelen herhangi bir tehdit (örn., kadınsı ya da eşcinsel algılanmak) erkekleri erkekliklerini ispatlamaya itmektedir (bkz. Sakallı ve Türkoğlu, 2019). Erkeksilik ve erkeklik alanyazınına göre erkekler, geleneksel cinsiyet rollerini yerine getiremediklerini hissettiklerinde stres yaşamakta (Eisler ve Skidmore, 1987) ve erkekliklerini kanıtlamak için saldırganlık ve güç gösterisi gibi çeşitli olumsuz davranışlara yönelmektedir (Cole ve ark., 2020; Jakupcak ve ark., 2002). Örneğin, sahte bir iş görüşmesinde erkeksilik tehdidi koşulundaki erkekler, tehdit olmayan koşuldaki erkeklere kıyasla, kadın partnere daha fazla cinsiyetçi sorular sormuşlar ve onu daha az çekici ve daha düşük yeterlilikte değerlendirmişlerdir (Hitlan ve ark., 2009).

Vandello ve arkadaşları (2008), erkekliğin belli sosyal kanıtlar ve adımlarla zor kazanılan bir statü olduğunu, buna karşın kaybedilmesi kolay olan bir yapısı olduğunu belirtmiş ve kırılan erkeklik kuramını öne sürmüştür. Farklı bağlamlarda yapılan deneysel çalışmalarda, erkeklik tehdidi ve erkeksi cinsiyet rolü stresinin saldırganlık ve şiddet düzeylerinin belirleyicisi olduğu gösterilmiştir (Bosson ve Vandello, 2011; Bosson ve ark., 2009). Türkiye’de yapılan çalışmalarda (Kuzlak, 2019; Türkoğlu, 2019) kırılan erkeklik ile düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Polonya’da yapılan bir çalışmada da (Kosakowska-Berezecka ve ark., 2016), erkeklerin cinsiyet kimlikleri tehdit edildiğinde ebeveyn sorumlulukları açısından daha geleneksel tutumlar sergiledikleri görülmüştür. Benzer şekilde erkeklik cinsiyet rolüne ilişkin stres düzeyi yüksek olan erkeklerin, romantik partnerler arasında cinsiyet rolü ile ilgili konularda gerçekleşen sözde çatışmaları dinlerken daha yüksek düzeyde öfke, olumsuz niyet atıfları ve sözlü saldırganlık gösterdikleri (Moore ve Stuart, 2004) ve romantik ilişkilerinde düşük düzeyde güce sahip olduklarını

düşündüklerinde, romantik partnerlerine daha fazla fiziksel saldırganlık gösterdikleri bulunmuştur (Harrington ve ark., 2021). Bilge ve arkadaşları (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise, erkek üniversite öğrencilerinin % 42'si evli bir kadının evlilik dışı bir cinsel ilişkiye girmesi durumunda şiddete maruz kalmasının meşru olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Kadının yaşadığı evlilik dışı ilişki, erkek katılımcılar tarafından erkek partnerin erkekliğine tehdit olarak algılanarak şiddeti meşru görmelerine sebep olmuş olabilir. Bahsedilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda kırılgan erkeklik, var olan cinsiyetçiliği kabullenme ve meşrulaştırma ile ilişkili görülebilir.

Erkeklik ve erkeklik değişkenlikleri ile bağlantılı olarak, onur/namus kültüründe *erkeklik onuru inanışları* (masculine honor beliefs), cinsiyetçiliği fark etme ve kabul etmede etkisi olabilecek bir diğer değişkendir. Erkeklik onuru; erkeksi cesareti, erkeklikten gurur duymayı, erkeklere çocukluktan itibaren onur inanışlarının öğretilmesini, erkeklik onurunun kanıtlanmasının bir erdem olarak algılanmasını, erkeklerin eş ve ailelerini korumaları gerektiği inancını, kendine ve ailesine yönelik aşağılanmalarda erkeksiliği korumak için tepki vermeyi ve aileye sadık ve saygılı olmayı içerir (Saucier ve McManus, 2014). Erkeklik onuru inanışları ise, onur inanışlarıyla bağlantılı olarak erkeklerin davranışlarına ilişkin buyurgan ve yasaklayıcı inançları ifade eder (Saucier ve ark., 2015). Erkeklik çalışmalarına paralel olarak (Nisbett ve Cohen, 1996; Rodriguez Mosquera ve ark., 2000) Gul ve Uskul (2019), erkeklik onuru ideallerini yüksek düzeyde benimseyen erkeklerin, evi maddi olarak geçindirmek yerine ailede çocuk bakımında birincil sorumlu olan erkekleri daha az gururlu algıladıklarını, daha az saygı duyduklarını ve bu erkeklere daha fazla utanç, gücenme ve öfke attettiklerini bulmuştur. Aynı çalışmada, erkeklik onuru ideallerini benimseme ile çocuk bakımından sorumlu olan erkeklere yönelik olumsuz tutumlar arasındaki ilişkide, erkek arkadaşlardan oluşan sosyal çevrede itibar kaybı oluşacağına ilişkin düşüncelerin aracı rol oynadığı da gösterilmiştir. Onur/namus kültürlerinde bireyler diğerlerinin gözündeki değerleri ile ele alındığı için (Nisbett ve Cohen, 1996; Rodriguez Mosquera ve ark., 2000; bkz. Sakallı-Uğurlu ve Akbaş, 2013) sosyal çevrede itibar kaybı da erkeklerin cinsiyetçiliği kabullerini etkileyen bir değişken olarak görülmektedir. Bunu destekler biçimde, çelişik duygulu cinsiyetçiliğin namus adına kadına yönelik şiddete ilişkin olumlu tutumlarla ilişkili olduğu gösterilmiştir (Demirel ve ark., 2019; Işık ve Sakallı-Uğurlu, 2009). Diğer bir çalışmada ise, erkeklik onuru inanışları daha yüksek olan erkekler, yalnız oldukları duruma kıyasla, arkadaşlarının ya da yabancıların görebildiği ortamda romantik ilişki teklifleri reddedilirse daha fazla aşağılanma ve utanç hissetmişlerdir (Stratmoen ve ark., 2018). Erkeklik onuru inanışları aynı zamanda korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik (Sanchez-Ruiz ve ark., 2021; Saucier ve ark., 2016) ve tecavüz mitlerini kabul etme (Sanchez-Ruiz ve ark., 2021; Saucier ve ark., 2015) ile de pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. İlaveten, erkeklik onuru inanışları, tecavüz olaylarını tecavüz olarak değerlendirmeme, kadının yalan söylediğine inanma, kadını tecavüzden sorumlu görme ve faili tecavüzden sorumlu bulmama ile pozitif yönde ilişkilidir (Sanchez-Ruiz ve ark., 2021). Bahsedilen bu bulgular, erkeklerin cinsiyetçiliğin varlığını fark etme ve kabul etme düzeylerinin düşük olduğu tezini desteklemektedir.

Ayrıca, alanyazındaki cinsel taciz eğilimi ve tecavüz mitlerini kabul etmeyi konu alan araştırmalar incelendiğinde, geleneksel erkeklik ideolojisini benimseyen ve benliklerinde erkek referans grubuyla bağlılıkları güçlü olan erkeklerin, hem kadınların eşitliği konusunda daha olumsuz tutumlara hem de kadınlara cinsel tacize yönelik daha izin verici tutumlara sahip oldukları görülmektedir (Wade ve Brittan-Powell, 2001). Örneğin, Maas ve arkadaşları (2003) laboratuvar deneylerinde cinsiyetlerine tehdit algılayan erkeklerin, özellikle de erkek kimliği ile daha yüksek düzeyde özdeşleşenlerin, tehdit algılamayanlara kıyasla kadın partneri daha fazla cinsel tacize maruz bıraktıklarını bulmuştur. Bunun yanında benlik değerini erkeksilik algılarından alan erkeklerin, tecavüz mitlerini daha yüksek düzeyde kabul ettikleri gözlenmiştir (Burkley ve ark., 2016). Benzer şekilde, Türkiye'de yapılan bir çalışmada erkeklerin cinsiyet grubuyla özdeşleşmeleri, kadın cinayetlerinde katili ve sosyal yapıyı suçlayan atıfları benimseme ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur

(Üzümcüker ve Akfırat, 2018). Yine aynı çalışmada, düşmanca cinsiyetçi erkekler, erkeklikle özdeşleşme düzeyleri arttıkça katili daha az suçlamışlardır. Tüm bu çalışmalar ele alındığında, erkeksilik tehdidinin, kadınların yaşadığı ana sorunlardan olan cinsel taciz konusunu ve bu soruna ilişkin erkek tutumlarını etkilediği görülmektedir. Cinsel tacize ilişkin bu izin verici tutumların, erkekleri cinsel taciz davranışlarına yönlendirmesi söz konusudur. Erkeklerin bu tutumları ve davranışları, toplumdaki cinsiyetçi tavır ve davranışları kabullendiklerine ve meşrulaştırdıklarına işaret etmektedir.

Sosyal baskınlık yönelimi ve *sağ kanat yetkecilik* de erkeklerin cinsiyetçiliği kabullenme ve meşrulaştırmaları ile ilişkili değişkenler olarak incelenebilir. İkili grup süreç modeline göre (dual group process model; Kreindler, 2005) sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik, önyargının iki farklı kökünü oluşturmaktadır. İlk olarak, her toplumda yaş, cinsiyet ya da değerler ile ilintili olan üç farklı grup temelli hiyerarşi sistemi bulunmaktadır (Pratto ve ark., 2006; Sidanius ve Pratto, 1999). Cinsiyet sistemi açısından bakıldığında, toplum ve aile içinde kadınlara ve erkeklere farklı roller yüklenmektedir. Erkekler polis, hukukçu ve lider gibi toplumdaki hiyerarşiyi güçlendiren kurumsal rollerde iken; kadınlar öğretmen, sosyal eleman ve yardım gönüllülüğü gibi toplumdaki hiyerarşiyi azaltan kurumsal rollerdedir. Buna bağlı olarak kadınların, genel olarak sosyal eşitliği destekleme eğilimi gösterdikleri ve değişime daha hazır oldukları görülmektedir. Erkekler ise daha fazla eşitsizlik taraftarıdır (Pratto ve ark., 2006). Sosyal baskınlık yönelimi olarak adlandırılan bu özellik, bireyin toplum içerisindeki hiyerarşileri arzulama ve savunma düzeyini belirtmektedir. Sosyal baskınlık yönelimi yüksek bireyler, toplum içerisindeki hiyerarşilerin varlığını destekler, var olan sosyal hiyerarşiyi ve güç dağılımını korumak isterler. Hiyerarşiye tehdit olarak algıladıkları ya da tehdit yaratabileceğini düşündükleri kişilere karşı ise düşmanca davranırlar (Sidanius ve ark., 1992). Diğer tüm değişkenlerin eşit olduğu durumda erkekler, kadınlara kıyasla, daha yüksek sosyal baskınlık yönelimi sergilemektedir (Pratto ve ark., 1993; Pratto ve ark., 1994; Sidanius ve ark., 1994). Cinsiyetçilik bağlamında incelendiğinde sosyal baskınlık yönelimi yüksek erkekler, cinsiyet sistemini değiştirebileceklerini ve yüksek statülerini ellerinden alabileceklerini düşündükleri için kadınlara karşı düşmanca cinsiyetçi düşünceler beslemekte ve düşmanca tavırlar sergilemektedir (Kreindler, 2005).

İkili grup süreç modeline (Kreindler, 2005) göre önyargının diğer kolu olan sağ kanat yetkecilik ise, var olan öğretileri ve gelenekleri koruma arzusunu içermektedir. Sağ kanat yetkeci kişilerin dünyayı tehlikeli ve korkutucu algıladıkları, kendilerinin ve özellikle de otorite kabul ettikleri kişilerin fikir ve görüşlerini mutlak doğru kabul etme eğilimi sergiledikleri belirtilmektedir. Bu kişiler, toplum tarafından kendilerine öğretilen genel kabul görmüş düşünceleri içselleştirmekte ve aksi düşüncelere karşı geleneksel bakış açısını savunmaktadır (Altemeyer, 1988). Cinsiyetçilik bağlamında, sağ kanat yetkeci erkekler, erkeğin kadının koruyucusu; kadının ise sevecen, bakım veren ve korunmaya muhtaç olarak betimlendiği geleneksel yapıyı sürdürmek istemektedir. Korumacı cinsiyetçilikle örtüşen bu arzu, erkeğin kadının adeta şövalyesi konumuna getirerek var olan cinsiyet sistemini devam ettirmektedir. Aynı zamanda sağ kanat yetkeci kişiler, kadınların erkeklerden daha aşağı konumda oldukları ve erkeklerin korunmasına ihtiyaç duydukları şeklindeki görüşleri aracılığıyla geleneksel cinsiyet rolü kalıplarının dışında kalan kadınlara karşı olumsuz tutumlar taşımaktadır. Kadınları koruma arzusu görünüşte olumlu bir özellik gibi gözükse de, sağ kanat yetkeci erkeklerin kadınlara saygı duymadıkları ve kadınlara yönelik saldırganlık ve şiddeti olumladıkları görülmektedir (Adorno ve ark., 1950). Begany ve Milburn (2002), bu özelliklere bağlı olarak ortaya çıkan yetkeci öfkenin kadınlara yöneltilmesi sonucu sağ kanat yetkecilik düzeyi yüksek erkeklerin cinsiyetçi tutumlar sergilediklerini ve cinsel taciz olasılıklarının, diğer erkeklere kıyasla, daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Christopher ve Mull (2006), hem sosyal baskınlık eğiliminin hem de sağ kanat yetkeciliğin çelişkili duygulu cinsiyetçilikle pozitif ilişki içerisinde olduğunu göstermiştir. İkili grup süreci modelinin

varsayımlarıyla uyumlu olarak, sosyal baskınlık yönelimi düşmanca cinsiyetçiliği yordarken, sağ kanat yetkecilik korumacı cinsiyetçiliği yordamıştır. Bu bulguları destekler biçimde Sibley ve arkadaşları (2007), sağ kanat yetkecilik korumacı cinsiyetçiliği yordadığı, fakat düşmanca cinsiyetçiliği yordamadığı sonucuna ulaşmıştır. Sosyal baskınlık eğilimi hakkında Türkiye’de (Kaynak-Malatyalı ve ark., 2017) ve yurt dışında yapılan çalışmalarda da (Sibley ve ark., 2007) düşmanca cinsiyetçilik ile sosyal baskınlık eğilimi arasında pozitif ilişki bulunduğu görülmektedir. Türkiye örnekleminde gerçekleştirilen bir çalışmada Erkurt (2015), sosyal baskınlık yöneliminin eşitliğe karşı olma ve grup temelli baskınlık boyutları ile sağ kanat yetkecilik, evlilik içerisinde kadına yönelik şiddete dair destekleyici tutumları pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Christopher ve Wojda (2008) ise, erkeklerin sosyal baskınlık eğilimleri ile kadınların iş hayatında başarılı olmak için gereken becerilere sahip olmadıklarına dair inançları arasında pozitif ilişki olduğunu ve bu ilişkinin düşmanca cinsiyetçilik aracılığıyla kurulduğunu bulmuştur. Düşmanca cinsiyetçi erkekler, kadın ve erkek arasında belirgin bir ayrım olmasını arzulamakta ve kadınların erkeklerin elindeki yüksek statü ve gücü almaya çalıştıklarına inanmaktadır. Bu inançlar doğrultusunda da statü ve güçlerini korumak için kadınlara karşı düşmanca tavırlar sergilemektedirler. Sosyal baskınlık yönelimi yüksek, kadın-erkek hiyerarşisinin korunması gerektiğine inanan ve erkeklere ayrılmış olduğunu düşündükleri alanlarda kadınların başarılı olmak için gerekli becerilere sahip olmadığını düşünen erkekler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kabullenmekte ve meşrulaştırmaktadır. Bareket ve arkadaşlarının (2018) İsraili heteroseksüel erkek katılımcılarla gerçekleştirdikleri bir çalışma, erkeklerin sosyal baskınlık yöneliminin, kadınları iyi ve kötü kadınlar şeklinde zıt kutuplar halinde algılamakla, var olan cinsiyet sistemini meşrulaştırmakla, düşmanca ve korumacı cinsiyetçilikle, kadınları nesneleştirmekle ve cinsellikte çifte standartları savunmakla pozitif ilişki içerisinde olduğunu göstermiştir. Bir diğer çalışmaya göre, sosyal baskınlık yöneliminin yüksek olması, cinsiyetçi sistemi onaylamanın yanı sıra kadınlara karşı şiddeti haklı görmeye de neden olmaktadır ve bu, kadınların toplumsal hiyerarşide erkeklerden aşağıda olmaları gerektiğine dair bir inanışla yapılmaktadır (Uçar ve Özdemir, 2021). Bu doğrultuda sosyal baskınlık yönelimi yüksek erkeklerin, cinsiyetçiliğe ve kadın-erkek arasındaki güç dengesizliğine tepki vermek bir yana, bu durumu destekleyecekleri ve hatta kendilerinin de cinsiyetçi davranışlar sergileyecekleri öne sürülebilir. Öte yandan sağ kanat yetkecilik ise, erkeklerin var olan cinsiyet sistemini adil ve doğal algılamaları ve korumacı cinsiyetçilik ile ilişkilidir (Sibley ve ark., 2007). Böylece hem sosyal baskınlık yönelimi hem de sağ kanat yetkecilik bir erkeğin cinsiyetçiliğin farkında olmasını engelleyebilir. Dahası, cinsiyetçi tavır ve davranışların meşrulaştırılmasına sebep olabilir. Sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı tepkileriyle olan ilişkilerinin gelecek çalışmalarda daha ayrıntılı olarak incelenmesi ve müdahale programlarının bu çalışmalardan elde edilecek bulgular doğrultusunda hazırlanması yerinde olacaktır.

Erkeklerin var olan cinsiyetçiliği kabullenmeleri ve meşrulaştırmalarıyla ilişkili bir diğer değişken ise *sistemi meşrulaştırma eğilimi* olabilir. Sistemi meşrulaştırma kuramına (Jost ve Banaji, 1994) göre, kişiler güç ve kaynak eşitliğine sahip olmasalar dahi içinde bulundukları sosyal sistemi içselleştirebilir ve hakça görebilir. Sistemi meşrulaştırma eğilimi yüksek erkekler, var olan cinsiyet hiyerarşisinin doğal ve meşru olduğunu ve kötü muameleye maruz kalan kadınların bunu hak ettiklerini düşünebilir. Örneğin, Türkiye örnekleminde yapılan çalışmalarda, cinsiyet sistemini meşrulaştırma eğiliminin düşmanca cinsiyetçilik (Doğulu, 2012; Ercan 2009) ve korumacı cinsiyetçilik (Doğulu, 2012) ile pozitif yönde ilişkili olduğu gösterilmiştir. Ståhl ve arkadaşları (2010) ise, cinsiyet sistemini meşrulaştırma eğilimi yüksek erkeklerin, düşük olanlara kıyasla, tecavüz mağdurlarını daha fazla suçladıklarını göstermiştir. Bir diğer çalışmada, cinsel taciz faili erkeklerin tacizi meşrulaştırma eğilimlerinin çalışmayı takip eden bir yıl içerisinde tekrar cinsel tacizde bulunma olasılıklarıyla pozitif ilişki içerisinde olduğu görülmüştür (Wegner ve ark., 2015). Sistemi meşrulaştırma ile benzer şekilde adil dünya inancı da düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik, tecavüz

mağdurlarına yönelik olumsuz tutumlar (Sakallı-Uğurlu ve ark., 2007) ve cinsel tacizi kadının kışkırtıcı davranışlarının bir sonucu olarak görme (Ayhan, 2015) ile pozitif korelasyon göstermiştir. İsveç örnekleminde yapılan bir çalışmada, katılımcıların adil dünya inancı arttıkça mağduru suçlama eğilimleri artmış, faili suçlama eğilimleri ise azalmıştır (Strömwall ve ark., 2013). Ayrıca adil dünya inancı ve kadınların geleneksel rollerde kalmaları gerektiğine dair inanç arasında pozitif ilişki olduğu bulunmuştur (Wagstaff ve Quirk, 1983). Dolayısıyla cinsiyetçi sistemi ve kadınlara karşı cinsiyetçi tavır, davranış ve şiddeti meşru gören erkeklerin, cinsiyetçiliği kabullendikleri ve bunun ötesinde, kendilerinin de cinsiyetçi tavır ve davranışlar sergiledikleri görülmektedir.

Korumacı cinsiyetçiliğin de sistemi meşrulaştırıcı bir işlevi bulunmaktadır (Glick ve Fiske, 2001; Jost ve Kay, 2005). Korumacı cinsiyetçilik, kadın ve erkeğin birbirlerinden farklı kişilik özelliklerine sahip oldukları ve bu özelliklerin birbirlerini tamamladığı düşüncesini içermektedir. Bu düşünce şekline göre, kadınlar sevecen, anaç, zayıf ve korunmaya muhtaçken; erkekler güçlü, baskın, soğuk mizaçlı ve koruyucu özelliklere sahiptir. Cinsiyetler arası bu farklılıklar birbirini tamamlamaktadır ve bu nedenle kadın ve erkeğin toplumsal rolleri farklılaşmaktadır. Korumacı cinsiyetçilik aracılığıyla yapılan bu meşrulaştırma, bireylerin toplumsal yapıyı daha adil algılamalarına neden olmaktadır. Erkekler, sistemi meşrulaştırarak ellerindeki güç ve statüden doğan suçluluk duygusundan kurtulmaktadır (Connelly ve Heesacker, 2012). Bunu destekler biçimde, korumacı cinsiyetçilik ve sistemi meşrulaştırma arasında pozitif ilişki bulunmuştur (Becker ve Wright, 2011; Connelly ve Heesacker, 2012; Hammond ve Sibley, 2011). İlâveten, kadın ve erkeğin birbirlerini tamamlayıcı özelliklere sahip oldukları ve bu özellikler çerçevesinde roller üstlenmeleri gerektiğine dair görüş, var olan cinsiyet sistemini meşrulaştırmakta ve kişilerin sistem içerisinde rahatsızlık duymadan yaşamlarından tatmin olmalarını sağlamaktadır (Connelly ve Heesacker, 2012).

Öte yandan erkekler düşmanca cinsiyetçiliği, korumacı cinsiyetçiliğe kıyasla, kadınlardan daha fazla desteklemektedir (bkz. Sakallı-Uğurlu, 2003). Düşmanca cinsiyetçilik ve sistemi meşrulaştırma arasındaki ilişki hakkında ise alanyazındaki bulguların net bir tablo çizmediği görülmektedir. Bazı araştırmacılar, düşmanca cinsiyetçiliğin de eşitlik talep eden kadınları değersiz kılarak sistemi meşrulaştırabileceğini öne sürmekte (Glick ve Fiske, 2001; Glick ve Whitehead, 2010); diğerleri ise, kadınlara karşı düşmanca düşünce ve tavırların var olan hiyerarşiyi meşru kılmadığını, çünkü adalet algısı yaratmadığını iddia etmektedir (Connelly ve Heesacker, 2012). Glick ve Whitehead (2010) düşmanca cinsiyetçilik ve sistemi meşrulaştırma arasında pozitif bir ilişki bulmuşken, Becker ve Wright (2011) negatif bir ilişki bulmuş, Jost ve Kay (2005) ise anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Bu bulgulardan hareketle, erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı tepkilerini belirlemede korumacı cinsiyetçiliğin, düşmanca cinsiyetçiliğe kıyasla, sistemi meşrulaştırma açısından daha önemli bir etkisi olduğu öne sürülebilir. Korumacı cinsiyetçi erkekler, var olan sistemi meşrulaştırarak suçluluk duygusundan kurtulabilir ve böylece cinsiyetçi durumlarla karşılaştıklarında kolayca tepkisiz kalabilir (Connelly ve Heesacker, 2012). Düşmanca cinsiyetçi erkekler ise, eşit haklar talep eden kadınları değersizleştirerek var olan sistemi meşru algılayabilir ve böylece herhangi bir suçluluk hissetmeden cinsiyetçiliğe karşı tepki vermekten, kendilerinin ve başkalarının cinsiyetçiliğiyle yüzleşmekten ve kolektif hareketlere katılmaktan kaçınabilir (Glick ve Fiske, 2001; Glick ve Whitehead, 2010). Bu açıdan, erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı tepkilerini etkilemeyi amaçlayan programlar, adalet ve suçluluk hislerine yoğunlaşarak düşmanca cinsiyetçi erkekler üzerinde daha kolay değişim yaratabilir. Korumacı cinsiyetçi erkeklerin tepkilerini etkileyebilmek için ise öncelikle cinsiyet rollerinin birbirlerini tamamlayıcı olduğu ve cinsiyet hiyerarşisinin adil olduğu algısının değiştirilmesi gerekmektedir. Gelecek çalışmalarda, cinsiyetçilik türü ve düzeyi ile erkeklerin cinsiyetçiliğe tepkilerini değiştirmeyi amaçlayan programlarda hedef alınması gereken biliş ve duygular arasındaki ilişkilerin deneysel olarak incelenmesi faydalı olacaktır.

Ek olarak, sistemi meşrulaştırma eğilimi erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı tepkilerini etkileyebileceği gibi, cinsiyetçiliğe karşı tepkisiz kalarak seyirci olmak da sistemi meşrulaştırma eğilimini etkileyebilir. Saguy ve Szekeres (2018), Amerika’da kadın yürüyüşüne televizyon, sosyal medya ya da haberler aracılığıyla maruz kalmanın, katılımcıların cinsiyet sistemini meşrulaştırma eğilimleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Elde ettikleri sonuçlara göre, kadın yürüyüşüne yüksek düzeyde maruz kalan erkeklerden kendini erkek cinsiyet grubuyla düşük düzeyde özdeşleştirenlerin sistemi meşrulaştırma eğilimleri azalırken, yüksek düzeyde özdeşleştirenlerin tam tersi şekilde artmıştır. Bu bulgudan hareketle, erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı hareketlere ve tepkilere maruz kalmalarının, içerisinde bulundukları konumu ve kadınlara kıyasla güçlerini sorgulamalarına, böylece bu durumun adil olmadığını fark etmelerine ve bunun da sistemi meşrulaştırma düzeylerinde düşüşe neden olabileceği düşünülebilir. Bunun sonucunda ise cinsiyetçiliğe karşı durma, tepki verme ve kolektif hareketlere katılma olasılıkları artabilir. Fakat böyle bir süreç ancak kendini erkeklikle düşük düzeyde özdeşleştiren erkekler için geçerli olabilecektir çünkü erkeklik ile özdeşim cinsiyetçiliği arttırmaktadır (Iyer ve Ryan, 2009). Erkek olmanın kimliği için yüksek önem taşıdığı erkeklerde cinsiyetçiliğe karşı tepkiler, var olan doğrularına daha sıkı sarılmalarına, sistemin meşru ve adil olduğuna dair algılarının daha da güçlenmesine ve dolayısıyla cinsiyetçiliğe karşı tepkisiz kalmalarına neden olabilir.

Özetle, erkeksilik, erkeklik, erkeklik onur inanışları, sağ kanat yetkecilik, sosyal baskınlık yönelimi, sistemi meşrulaştırma eğilimi ve adil dünya inancı gibi sosyal psikolojik değişkenler cinsiyetçilik farkındalığı olmayan ya da düşük olan erkeklerin cinsiyet sistemini kabullenmeleri ve meşrulaştırmaları ile ilintili olabilir. Bunun yanında, ele alınması gereken bir diğer konu ise sosyal çevrede gözlemlenen cinsiyetçi tavır ve davranışların fark edilmesine ve cinsiyetçiliğe ilişkin olumsuz tutumlara sahip olunmasına rağmen bazı erkeklerin harekete geçmeyip kendilerini suskunlaştırmasıdır.

Kendini Suskunlaştırma

Kendini suskunlaştırma, Jack ve arkadaşları (Jack, 1991; Jack ve Dill, 1992) tarafından klinik depresyon geçiren kadınlarla yapılan çalışmalardan yola çıkılarak ortaya atılmış bir kavramdır. Buna göre, içinde olduğu ilişkiyi benliğinin tanımlayıcı ve önemli bir parçası olarak gören kadınlar, cinsiyetçi tavır ve davranışlara maruz kalsalar da, ilişkilerini devam ettirebilmek ve böylece benliklerini koruyabilmek için cinsiyetçiliğe karşı hislerini, tutumlarını ve tepki verme isteklerini bastırabilir ve partnerlerinin istekleri doğrultusunda davranabilir, yani kendini suskunlaştırabilir (Jack, 1991). Kadınlar, özellikle de geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen kadınlar, cinsiyetçiliği fark etseler bile var olan ilişkilerini kaybetmeme, çatışmadan kaçınma, düzeni koruma, veya enerjilerini boşa harcamama adına ya da misilleme korkusu nedeniyle kendini suskunlaştırabilir (Hurst ve Beesley, 2013; Hyers, 2007; Jack, 1991).

Kendini suskunlaştırma, bir kişilik özelliğinden ziyade kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde edindikleri kendini ifade etmeme ve onlardan beklenildiği gibi itaat etme davranış örüntüsünü kapsamaktadır (Cramer ve ark., 2005; Jack, 1991; Jack ve Dill, 1992). Erkekler açısından yaklaşıldığında, toplumsal cinsiyet rollerine göre erkeklerin girişken, talepkâr ve baskın kişiler olmaları beklenmektedir (Burgess ve Borgida, 1999). Bu açıdan kendini suskunlaştırmının erkeklerde görülmeyeceği düşünülse bile araştırmacılar kendini suskunlaştırma konusunu erkeklerle de çalışmıştır (bkz. Smolak, 2010). Erkeklerin de cinsiyetçiliğe maruz kaldıkları durumlar söz konusudur ve bazı durumlarda yaşadıkları cinsiyetçiliğe karşı suskun kalmaları mümkündür. Hem kadınlardan hem de erkeklerden oluşan örneklemelerle yapılan çalışmalar incelendiğinde, erkeklerin de kendini suskunlaştırdığı, hatta pek çok çalışmada kadınlardan daha fazla suskunlaştırdıkları görülmektedir (Cramer ve ark., 2005; Duarte ve Thompson, 1999; Koutrelakos ve ark., 1999; Page ve ark., 1996; Thompson ve ark., 2001). Örneğin, Jack ve Dill’in (1992) geliştirdiği kendini suskunlaştırma ölçeği kullanılarak evli çiftlerle yapılan bir çalışmada, erkekler, evlilikte oluşan net bir çatışma

durumunda kendilerini kadınlara kıyasla daha fazla suskunlaştırmıştır (Whiffen ve ark., 2007). Fakat kendini suskunlaştırma ve depresyon semptomları arasında pozitif bir ilişki olmasına rağmen (Gratch ve ark., 1995; Thompson ve ark., 2001) kendini suskunlaştıran erkekler, kendini suskunlaştıran kadınlara kıyasla daha az depresyon semptomları göstermektedir (Gratch ve ark., 1995; Thompson, 1995; Whiffen ve ark., 2007). Ayrıca, erkekler, kendini daha çok suskunlaştırmalarına rağmen, kadınların kendini suskunlaştırmaları bireysel işlevselliklerini olumsuz etkilerken, erkekler için böyle bir etki görülmemiştir (Harper ve Welsh, 2007). Toplumsal cinsiyet kalıpyargıları ve normları açısından kadınların ve erkeklerin kendilerini suskunlaştırmalarının farklı nedenleri olabilir. Türkiye’de kadınların ve erkeklerin kendilerini suskunlaştırmalarının arkasında yatan motivasyonların incelenmesinde fayda vardır.

Bu makale kapsamında erkeklerin kendilerine yapılan cinsiyetçiliğe sessiz kalmalarından ziyade kadınlara yapılan cinsiyetçiliği fark ettiklerinde sessiz kalıp kalmadıkları konusuna odaklanıldığı için bu bölümde bu çerçeve dahilinde devam edilecektir. Kendini suskunlaştırma, ilişki içerisinde ortaya çıkan ve kişinin öznesi olduğu bir durum olsa da, erkeklerin kadınların maruz kaldıkları cinsiyetçiliğe karşı da kendini suskunlaştırmabilecekleri öne sürülebilir. Akarsu ve Sakallı (2021) tarafından gerçekleştirilen yeni bir çalışmada kendini suskunlaştırma, cinsiyetçi davranışlara tepkisizlik ve cinsiyetçi ortamlarda suskunlaşma olarak ele alınmıştır. Araştırmacılar, yeni geliştirdikleri ölçek ile katılımcıların (I) kendilerinin maruz kaldıkları cinsiyetçiliğe, (II) cinsiyetçi iletişime ve (III) kadınlara yapılan ayrımcılığa suskun kalma tutumlarını ölçmüşlerdir. Son iki boyuta odaklanılacak olunursa, hem erkek hem de kadın katılımcılar cinsiyetçi iletişime ve kadınlara yapılan ayrımcılığa suskun kalmadıklarını belirtmişlerdir. Yine bu çalışmada, katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik ve ailede kadının değersiz algılanma düzeyleri arttıkça cinsiyetçi iletişime suskunlaşma düzeyleri de artmıştır. Ayrıca, düşmanca cinsiyetçilik düzeyleri azaldıkça kadına yapılan ayrımcılığa suskun kalmamışlardır.

Yukarıda belirtildiği gibi Akarsu ve Sakallı (2021), kadın ve erkeklerin kendilerini suskunlaştırmaları ile düşmanca cinsiyetçilik, korumacı cinsiyetçilik, ailede kadına verilen değerin algılanışı ve ülkede kadına verilen değerin algılanışını incelemişlerdir. Bu değişkenlerin yanı sıra cinsiyetçiliği meşrulaştırma ve kabullenme alt başlığında ele alındığı gibi erkeksilik, erkeklik, erkeklik onur inanışları, sağ kanat yetkecilik, sosyal baskınlık yönelimi, sistemi meşrulaştırma eğilimi ve adil dünya inancı erkeklerin kendilerini suskunlaştırmalarıyla ilintili olabilir. Öncelikle, erkeklerin cinsiyetçi davranışlara karşı olumsuz tutumları olsa bile toplumdaki erkeklik normlarının baskısıyla ve erkekliklerine zarar gelmemesi adına kadın-erkek eşitsizliğine dair kendilerini suskunlaştırmalarıdır. Bu görüşü destekler şekilde, eşitlikçi cinsiyet görüşlerini benimseyen erkekler, korumacı cinsiyetçi erkeklere kıyasla hem kadınlar hem de erkekler tarafından daha kadınsı, daha az erkeksi ve eşcinsel olma ihtimali daha yüksek olarak değerlendirilmiştir (Rudman ve ark., 2012). Yani eşitliği destekledikleri için erkeksiliklerinin azaldığı düşünülmüştür. Aynı çalışmada, bu erkeklerin daha kadınsı ve daha az erkeksi olarak değerlendirilmelerinde güçsüz algılanmalarının etkili olduğu gösterilmiştir. Bunun yanında, cinsiyet eşitlikçi erkeklere yönelik damgalamanın bu erkeklerin düşük statüde görülen kadınlara benzer olarak değerlendirilmeleri aracılığı ile olduğu gösterilmiştir (Rudman ve ark., 2012). Eliezer ve Major (2012) ise başkasının maruz kaldığı cinsiyetçilik durumunu cinsiyetçilik olarak tanımlayanların, tanımlamayanlara kıyasla, duygusal ve sorun çıkaran gibi olumsuz sıfatlar ile daha çok değerlendirildiklerini göstermiştir. Bu bulgulara göre, erkekler cinsiyetçiliğe tepki verdiklerinde olumsuz algılanmakta veya damgalanabilmektedir. Bu sosyal baskılar altında erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı kendini suskunlaştırmaları artabilir. Özetle, kadınsı, daha az erkeksi, güçsüz, eşcinsel (Rudman ve ark., 2012), duygusal ve sorun çıkaran (Eliezer ve Major, 2012) olarak algılanma ya da erkek grubundan dışlanma (Iyer ve Ryan, 2009) korkusu nedeniyle erkekler eşitlik taleplerini dile getirmeyebilir ve tanık oldukları cinsiyetçiliğe karşı kendini suskunlaştırmalarıdır. Gelecek çalışmalarda kendini suskunlaştırma konusu hem

erkekler hem de kadınlar açısından daha detaylı ele alınabilir. Ayrıca, kendini suskunlaştırmanın olası alt faktörlerine odaklanılarak farklı değişkenler ile ilişkilerini incelemek alanyazına önemli katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, hem kadınların hem de erkeklerin kendini susturma davranışları sergiledikleri görülmektedir (Whiffen ve ark., 2007). Bu davranışların biçimlerinin ve ardındaki motivasyonların hem kadınlar hem de erkekler için belirlenmesi yerinde olacaktır. Erkekler açısından, dış grup konumunda olan kadınların yaşadıkları cinsiyetçi tavırlara ve davranışlara karşı suskun kalma durumu, kadınların kendilerini suskunlaştırmalarından daha farklı bir anlam (örn., dış gruba yardım etme) taşıyabilir. Bu yaklaşım ile erkeklerin neden cinsiyetçiliğe karşı sessiz kaldıkları konusunda çalışmalar yapılabilir. Cinsiyetçiliğe verilebilecek tepkilerde kendini suskunlaştırma ile davranışsal olarak zıt bir noktada yer alan, bağlamsal olarak ise iç içe olabilecek bir konu ise cinsiyetçilikle yüzleşmedir. Cinsiyetçilikle yüzleşme kapsamında gerçekleştirilen çalışmalardan yararlanmak, erkeklerin neden kendilerini suskunlaştırdıklarının anlaşılmasında faydalı bir başlangıç noktası olabilir.

Cinsiyetçilikle Yüzleşme

Cinsiyetçilikle yüzleşme, cinsiyetçi davranan kişiye bu davranışların olumsuz algılandığı ve onaylanmadığı bilgisinin doğrudan belirtilmesidir (Kaiser ve Miller, 2004; Shelton ve Stewart, 2004). Erkeklerin, kadınlara yönelik yapılan cinsiyetçilik ile yüzleşmeleri, kadınların cinsiyetçilikle yüzleşmelerinden farklı algılanabilir. Erkekler, birçok toplumda güçlü ve avantajlı konumdaki gruptur. Bu nedenle, erkeklerin cinsiyetçi davranışlarla yüzleşmeleri, yardım olarak ya da güçlünün (erkek) güçsüzü (kadın) koruması şeklinde algılanabilir. Bazı araştırmalara göre, erkeklerin cinsiyetçilikle yüzleşmeleri, kadınlara kıyasla, daha çok dikkat çekmekte ve daha büyük bir etki yaratmaktadır (Drury, 2013; Gervais ve Hillard, 2014). Erkekler, söz konusu cinsiyetçiliğe maruz kalan kişi konumunda olmadıkları için yüzleşmelerinde çıkar gütmedikleri düşünülmekte ve yapılan yüzleşme kişinin karakterinden ziyade olayın adaletsizliğine atfedilmektedir (Czopp ve ark., 2006; Eliezer ve Major, 2012). Dolayısıyla erkeklerin cinsiyetçiliğe hangi şartlarda ve nasıl karşı çıktıklarını anlamak ve cinsiyetçilikle yüzleşmede kadınların yanında müttefik olarak yer almalarını sağlamak büyük önem taşımaktadır.

Good ve arkadaşlarının (2016) çalışmasına göre, kadınların cinsiyetçilikle yüzleşme kararı vermelerinde yüzleşmenin bedeli belirleyici olurken, erkekler için yararı belirleyici olmaktadır. Öte yandan aynı çalışmada, erkeklerin içselleştirdikleri erkeksi koruyucu rolün sosyal olarak kendilerine yakın kadınlara yönelik cinsiyetçiliklerle yüzleşmelerinde; yüzleşmeye dair algıladıkları yararın ise sosyal olarak kendilerine uzak kadınlar için yaptıkları yüzleşmelerde belirleyici olduğu bulunmuştur. Yani erkekler, sosyal olarak kendilerine yakın kadınlar için cinsiyetçiliğe karşı çıkarken bunu erkeksi bir koruyuculuk rolü üstlenerek yapmaktadır. Oysa, sosyal olarak kendilerine uzak kadınlar için cinsiyetçiliğe karşı çıktıklarında, bunu yüzleşmeden elde edecekleri faydayı göz önünde bulundurarak yapmaktadır (Good ve ark., 2016). Bir diğer çalışmada (Leone ve ark., 2020), korumacı cinsiyetçilik ve yüzleşme davranışı arasındaki pozitif ilişkinin, sadece erkeksi normları içselleştirmek aracılığı ile ve yalnızca tanınan kadınlar için ortaya çıktığı görülmüştür. Bu erkeklerin tanınan kadınları korumaları gerektiğine dair bir inançla yaptıkları yüzleşmelerin, ancak erkek olmaya dair kabul gören normlara uygun olduğu sürece gerçekleşeceği söylenebilir. Buna göre, korumacı cinsiyetçi erkekler, ideal algılarına uygun kadınlar karşı koruyucu görevi üstlenirlerken, bu ideale uymayan kadınlar karşı düşmanca tavırlar sergilemektedir. Tanınan kadınların ideal kadın kalıbına uyup uymadıklarını tayin etmek, yabancı kadınların bu kalıba uygunluğunu tayin etmekten daha kolay olacaktır. İdeale uymayan bir kadını korumak istemeyen korumacı cinsiyetçi erkekler, bu nedenle tanımadıkları kadınlar için yüzleşme yapmak istemiyor olabilir (Leone ve ark., 2020). Öte yandan, Estevan-Reina ve arkadaşları (2020), korumacı cinsiyetçilik ve cinsiyetçilikle yüzleşme arasındaki ilişkinin ataerkil bir motivasyon aracılığıyla kurulduğunu

göstermiştir. Feminist bir kimlikle özdeşleşmek ve cinsiyetçilikle yüzleşme arasındaki ilişki ise, eşitlikçi motivasyonlar aracılığıyla kurulmaktadır. Buna göre, erkekleri kadınlardan üstün görerek ve erkeğin kadının koruyucusu olduğunu düşünerek yapılan yüzleşmelerin, aslında cinsiyet eşitliği sağlamayı amaçlamadığı ve var olan eşitsizliği devam ettirir nitelikte oldukları söylenebilir. Bu çalışmalara dayanarak, erkekleri cinsiyetçilikle yüzleşmeye teşvik ederken farklı hedefler için farklı değişkenlere odaklanılması gerekmektedir. Tanımadıkları kadınlar adına cinsiyetçilikle yüzleşmenin arttırılması amacıyla erkeklerin algıladıkları yarara odaklanılan programlar geliştirilebilir. Ancak bu tür programlarda erkeklerin cinsiyetçiliği daha da benimsememesi için önlemlerin de alınması gereklidir.

Ashburn-Nardo ve arkadaşları (2008), beş basamaklı yardım etme modelini (Latane ve Darley, 1970) kullanarak bireylerin deneyimledikleri veya gözlemledikleri cinsiyetçilikle yüzleşme olasılıklarını yordamayı hedeflemiştir. Bilindiği gibi, Latane ve Darley bu modellerini Amerika’da evinin önünde bir erkek tarafından öldürülen bir kadına (Kitty Genovese) kimsenin yardım etmemesi olayından sonra geliştirmiştir. Bu olay kadına şiddet ile ilgili olduğundan cinsiyetçilikle ilintilidir. Ashburn-Nardo ve arkadaşlarının (2008) modelinde ilk basamak, cinsiyetçi davranış ya da olayları gören kişinin, bu durumu cinsiyetçilik ya da cinsiyete dayalı ayrımcılık olarak yorumlayıp yorumlamadığıdır. İkinci basamak, bu davranış ya da olayın tepki gerektiren bir olay olarak algılanıp algılanmadığıdır. Üçüncü basamak, kişinin müdahale için sorumluluk hissedip hissetmediğidir. Dördüncü basamak, kişinin bir tepki vermeyi düşünüp düşünmediğidir. Beşinci basamak ise, kişinin harekete geçip cinsiyetçilik ile yüzleşmesi ya da yüzleşmemesidir. Bir örnek üzerinden açıklamak gerekirse, bir sohbet sırasında cinsiyetçi bir espri yapıldıysa, bunu gözlemleyen kişinin kendine soracağı ilk soru bu esprinin cinsiyetçi olup olmadığıdır. Kişi, espriyi cinsiyetçi olarak algıarsa, bu durumun tepki verilmesi gereken bir olay olup olmadığını sorgulayacaktır. Eğer bu durumun tepki gerektiren bir durum olduğuna karar verirse, bu tepkiyi vermenin kendi sorumluluğu olup olmadığına karar verecektir. Tepki vermenin kendi sorumluluğu olduğu sonucuna ulaşırsa, ne tür tepki vereceğini ve bunun uygun bir davranış olup olmadığını hesaplayacaktır. Son olarak, ortamı ve durumu uygun görürse harekete geçecek ve bu tür cinsiyetçi espriler yapmaması için karşısındaki kişiyi uyaracaktır.

Erkeklerin cinsiyetçilikle yüzleşmelerini sağlamak için beş basamaklı yardım etme modeli (Ashburn-Nardo ve ark., 2008) kullanılarak çeşitli müdahale programları ya da eğitimler geliştirilebilir. Bu tür bir programda ilk aşamada, erkeklere cinsiyetçi ve ayrımcı davranışların neler oldukları ve bu davranışların sıklığı hakkında bilgi temelli eğitimler verilebilir. Böylece cinsiyetçilik farkındalıkları arttırılabilir ve cinsiyetçi ve ayrımcı davranışların farkına varma becerileri geliştirilebilir. İkinci aşamada, erkeklerin farkına vardıkları cinsiyetçi ve ayrımcı davranışların kısa ve uzun dönemdeki sonuçlarını öğrenmeleri sağlanabilir. Cinsiyetçiliğin hedef aldığı kişinin saygınlığını ve benliğini zedeleyebileceğini anlamalarına yardımcı olunabilir. Üçüncü aşamada, erkeklerin sorumluluk algısı üzerinde çalışılarak cinsiyetçi bir durumla karşılaştıklarında harekete geçmek için sorumluluk hissetmeleri amaçlanabilir. Dördüncü ve beşinci aşamalarda ise, erkeklere cinsiyetçilikle nasıl yüzleşebilecekleri öğretilebilir ve çeşitli uygulamalar yaptırılarak deneyim kazanmalarına yardımcı olunabilir. Örneğin, cinsiyetçi davranışlar ve bunlara verilen tepkileri içeren videolar izletilebilir. Videoların yanı sıra rol yapma yöntemiyle de erkeklerin cinsiyetçilikle yüzleşmede deneyim kazanmaları mümkün olabilir. Bu tür farklı yöntemlerle hangi ortamlarda ne tür tepkiler verebileceklerine dair eğitimler verilerek cinsiyetçilikle başarılı bir şekilde nasıl yüzleşecekleri öğretilebilir.

Cinsiyetçilik ile yüzleşme, o anda cinsiyetçiliğe maruz kalan kadına yardım etme olasılığının yanı sıra norm oluşturma işlevi de görebilir. Herhangi bir kişinin, cinsiyetçi tavır ve davranışla yüzleşmesi, ortamda bulunan diğerlerine orada cinsiyetçi sosyal kuralların geçerli olmadığı ve cinsiyetçiliğin kabul edilmediği mesajını verebilir (Dickter ve ark., 2012). Cinsiyetçi davranışlara hoş bakılmayacağı ve kabul görmeyeceği

mesajı, cinsiyetçilikle yüzleşmek isteyen kişilere güç verebilir (Swim ve Thomas, 2006). Dolayısıyla, kamusal alanda aleni olarak yapılan yüzleşmeler ve cinsiyetçiliğe karşı tepkiler, diğer insanların da cinsiyetçi davranışlara karşı gelmelerini sağlayabilir (Stangor ve ark., 2001). Ayrıca, erkeklerin cinsiyetçilik ile yüzleşmesi, yüzleşmenin daha kolay olduğu ve ödenecek bedelin daha düşük olduğu bir ortam yaratarak kadınların maruz kaldıkları cinsiyetçilikle yüzleşmelerini de kolaylaştırabilir.

Görüldüğü üzere, erkeklerin kadınların yaşadıkları cinsiyetçilikle yüzleşmesi durumu genellikle kadınlara yardım etme davranışları ile eşleşmektedir. Latane ve Darley'in (1970) yardım etme davranışı için geliştirdikleri beş basamaklı yardım etme modeli, Ashburn-Nardo ve arkadaşları (2008) tarafından kadın konusuna uygulanmıştır. Genel olarak bu model belirli bir kişiye belirli bir durumda yardım etme gibi daha bireysel durumları kapsamaktadır. Oysaki bireysel bir yardımdan ziyade, erkeklerin kadınların eşitlik taleplerine destek vermek için yapabilecekleri en temel şeylerden biri kadın hareketine katılmalarıdır.

Cinsiyetçiliğe Karşı Kolektif Hareketler

Erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı verebilecekleri tepkilerden bir diğeri ise cinsiyet eşitliği sağlamayı amaçlayan kolektif hareketlere katılmaktır. Cinsiyetçilik farkındalığı olan erkeklerin bir kısmı, kadınların toplumsal hiyerarşideki durumlarını iyileştirmek ve kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla kolektif kadın hareketlerine destek vermek isteyebilir. Bu kolektif hareketler, sosyal medyada kampanyalara destek olmaktan kadın eylemlerine katılmaya kadar farklı davranışları içerebilir (Radke ve ark., 2016). Klandermans'ın (1989) açıklamalarına paralel olarak, erkeklerin kolektif hareketlere katılmaları için kadınların dezavantajlı konumlarını ve var olan cinsiyetçiliği algılayıp, bu durumun adil olmadığını düşünmeleri ve sosyal bir değişimin mümkün olduğuna inanmaları gerektiği söylenebilir. Diğer bir deyişle, erkeklerin kolektif hareketlere katılabilmeleri için öncelikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin farkında olmaları ve var olan kadın-erkek eşitsizliğini meşru görmemeleri gerekmektedir (Drury ve Kaiser, 2014; Gurin, 1985). Radke ve arkadaşları (2020), baskın grup üyelerinin azınlık haklarını savunmak için (örn., kadın hakları için yapılan bir yürüyüşe erkeklerin katılması) katıldıkları kolektif hareketlere dair çalışmaları incelemiş ve bu katılımın altında yatan dört temel motivasyon olabileceğini öne sürmüştür. Bu motivasyonlar I) azınlık grubunun statüsünü arttırma arzusu, II) kendi grubunun statüsünün zarar görmeyeceğini düşünme, III) kendi kişisel gereksinimlerini karşılama ve IV) bu davranışın kişisel ahlaki ilkelerine uygun olması şeklindedir. Bu konudaki açıklamalar ve araştırmalar incelendiğinde, erkeklerin kolektif harekete katılmaları ile ilintili olarak şu değişkenlerin ele alındığı görülmektedir: kendi grubuyla özdeşleşme, erkeklik, erkeklığe tehdit, erkeğin diğer kimlikleri (örn., etnik kimlik), kolektif kadın hareketine yaklaşım tarzı, feministlere ilişkin algılar, feministlerle özdeşleşme, kolektif harekete katılma ile elde edilecek kazanç algısı ve grup statüsünü koruma ve meşrulaştırma çabası (Radke ve ark., 2020).

İlk olarak, erkeklerin cinsiyetçiliği kabullenmesi ve meşrulaştırması alt bölümünde belirtildiği gibi, cinsiyetçilik düzeyi (örn., Stewart, 2017), sosyal baskınlık yönelimi (örn., Stewart, 2017) ve sistemi meşrulaştırma düzeyi (örn., Becker ve Wright, 2011) düşük erkekler, cinsiyetçiliğe karşı çıkmaya ve cinsiyet eşitliği sağlamaya yönelik hareketlere katılmaya daha eğilimli olacaklardır. Ayrıca, var olan sistemi adil algılayan kadın katılımcıların, sistemi değiştirmeyi amaçlayan kolektif hareketlere katılmaya daha az gönüllü oldukları bulgusu (Uluğ ve ark., 2020) düşünüldüğünde, bu şekilde düşünen erkeklerin de cinsiyetçiliğe karşı tepki verme, yüzleşme ve kolektif harekete katılma olasılıkları düşük olacaktır. Ek olarak, cinsiyetçiliği kabullenme ve meşrulaştırma alt başlığında ele alındığı gibi, erkeklik, erkeklığe tehdit ve erkeklikle özdeşleşme, erkeklerin kolektif hareketlere katılıp katılmamalarını etkileyebilecek önemli değişkenlerdir. Iyer ve Ryan (2009), kendilerini erkek iç grubuyla yüksek düzeyde özdeşleştiren erkeklerin, ancak cinsiyet eşitsizliğini yaygın olarak görür ve dezavantajlı konumdaki kadınlara karşı sempati duyarlarsa cinsiyet

eşitsizliğini azaltmaya yönelik kolektif hareketlere katılmaya istek duyduklarını göstermiştir. Araştırmacılar, kendi grubuyla yüksek düzeyde özdeşleşen erkeklerin, eşitsizliği yaygın görmedikleri zaman kendileriyle alakalı bulmadıklarını ve bu nedenle cinsiyetler arası eşitsizliği meşru algıladıklarını belirtmiştir. Oysa kendi grubuyla yüksek düzeyde özdeşleşmeyen erkeklerin cinsiyet eşitliği sağlamaya yönelik kolektif hareketlere katılma niyetlerinde belirleyici etken, kadınlara karşı duydukları sempati olmuştur (Iyer ve Ryan, 2009). Dolayısıyla, erkek grubu ve erkeklikle özdeşleşen erkeklerin kolektif hareketlere katılımlarını arttırmak, cinsiyet eşitsizliğini yaygın ve haksız algılamalarını sağlamakla mümkün olabilirken, erkek grubuyla yüksek düzeyde özdeşleşmeyen erkekler için cinsiyetçiliğin hedefi olan kadınlara yönelik sempatinin arttırılması hedeflenebilir. Türkiye’de bu konuda araştırma yapılmasında fayda vardır.

Erkeklikle özdeşleşmenin yanı sıra, erkeklerin cinsiyet eşitliğini kendi statülerine karşı tehdit olarak algılamaları da kadınların kolektif hareketlerine olumsuz yaklaşımlarına neden olabilir ve katılımlarını engelleyebilir. Sosyal değişimlerin erkeklerin statüsünü tehdit ettiğini düşünen erkeklerde, erkeklerin üstünlüğüne dair inancın ve bazı grupların diğerlerinden daha üstün olmayı hak ettiklerine dair inancın daha yüksek olduğu bulunmuştur (Willer ve ark., 2013). Benzer bulgular örtük ölçümle yapılan bir çalışmada da gözlenmiştir. Erkek, kadın ve kadın-erkek grupları olmak üzere üç koşul oluşturularak örtük (tansiyon ölçme) ve açık (modern cinsiyetçilik ve kadınlara karşı pozitif ayrımcılık beklentisi düzeyleri) ölçümler ile yapılan bu çalışma (Scheepers ve ark., 2009), cinsiyet eşitliğini kendi haklarına, statüsüne ve gücüne karşı bir tehdit olarak algılayan erkeklerin, her ne kadar bunu açıkça dile getirmeseler de, örtük olarak kaygılandıklarını ve var olan statülerini korumak istediklerini gösterir niteliktedir. Bu çalışmanın bulgularına göre, erkek katılımcıların tansiyonları, sadece cinsiyet eşitliği hakkında ilerici bir konu, yani bulundukları konumu tehdit eden bir konu konuşulduğu zaman yükselmiştir. Bu yükseliş, kadın-erkek karma grupla tartışıldığında daha yüksek bulunmuştur. Öte yandan, karma grupla yapılan tartışmaya kıyasla sadece erkeklerin olduğu grup ile yapılan tartışmada, katılımcıların modern cinsiyetçilik düzeyi daha yüksek olarak ölçülmüştür. Buna göre erkekler, karma grupla ilerici konuyu tartışırken statülerine ve ellerinde bulundurdıkları güce dair bir tehdit algılamışlar ve tansiyonları yükselmiştir. Fakat gruplarına dair imajı korumak için açık ölçümde düşük cinsiyetçilik rapor etmişlerdir. Sadece erkeklerden oluşan grupla tartıştıklarında ise, gruplarının imajını koruma kaygıları olmadığı için daha yüksek cinsiyetçilik raporlamışlardır. Özellikle daha eşitlikçi bir ortam içerisinde cinsiyetçi fikirlerini dile getirmeye çekinen erkekler, kendilerine bir tehdit algılıyorlarsa olası bir durumda cinsiyetçilikle yüzleşmeye ve eşitlik sağlanması için kolektif hareketlere katılmaya gönülsüz olabilir ve cinsiyet temelli hiyerarşinin devamını arzulayabilir.

Erkeklerin cinsiyet eşitsizliğine yönelik kolektif hareketlere katılmalarındaki bir diğer belirleyici etken ise erkeklik dışında sahip oldukları diğer kimlikler (örn., etnik köken ve azınlık grup üyesi olma) olabilir. Erkeklerin kadınlara kıyasla sahip oldukları statü ve güce her erkeğin eşit olarak erişemediği; etnik köken, sosyo-ekonomik düzey ve cinsel yönelim gibi değişkenler nedeniyle bazı erkeklerin diğerlerine kıyasla daha düşük statüde algılandıkları bilinmektedir (Connell, 1995). Diğer kimliklerdeki düşük konum durumu iki farklı açıdan ele alınabilir. İlk olarak, düşük statüdeki erkekler cinsiyet eşitliği sağlandığında daha az kayıpları olacağını düşünebilir (Connell ve Messerschmidt, 2005). Nitekim, Harnois (2017) siyahi erkeklerin, beyaz erkeklere kıyasla, cinsiyetler arası eşitsizliğin daha fazla farkında olduklarını ve kadınların cinsiyet eşitsizliğine dair mücadelelerini daha fazla desteklediklerini bulmuştur. Buna karşın, diğer kimliklerinde (örn., sosyo-ekonomik düzey) düşük konumda olan erkeklerin, statüsü yüksek bir kimlik olan erkeklik ile bağlantılı kimliklerine önem vermesi de söz konusu olabilir. Bu ikinci durumda erkekler, erkeklik kimliklerini korumak adına cinsiyetçiliği destekleyebilirler. Buradan hareketle, erkek kimliği dışındaki kimlikleri nedeniyle erkeklerin kolektif kadın hareketlerini algılayışları ve desteklemeleri değişim gösterebilir. Bu konularda ampirik çalışmalar yapılması alana katkı sağlayacaktır.

Ek olarak, feministlerle özdeşleşme korkuları ve çekinceleri de erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı kolektif hareketlere katılma kararlarını olumsuz etkileyebilir. Feministler hakkındaki kalıpyargılara bakıldığında, bazı olumlu sıfatların yanı sıra uyumsuz, zorlayıcı, zor geçinilen, saldırgan (Berryman-Fink ve Verderber, 1985), geleneksel değerleri çiğneyen ve değerlere tehdit oluşturan şeklinde olumsuz sıfatlar da bulunmuştur (Cottrell ve Neuberg, 2005). Twenge ve Zucker (1999) ise, feminist kavramına yönelik kalıpyargıların çoğunlukla olumlu olmasına rağmen, katılımcıların çoğunun kendilerini feminist olarak tanımlamadıklarını göstermiştir. Bu durumun sebebi feminist etiketine yönelik olumsuz tutumların olması olabilir (Sakallı, 2001; Twenge ve Zucker, 1999). Alanyazında feminist erkeklere dair çalışmalara bakıldığında, bu kişilerin güçsüz, feminen ve eşcinsel olarak algılandıkları görülmektedir (Anderson, 2009). Norveçte yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların erkek feministi feminen yüzlerle eşleştirdikleri görülmüştür (Gundersen ve Kunst, 2019). Feminist erkeklerin feminen ve eşcinsel olduklarına dair kalıpyargı, erkeklerin bir kısmının kendilerini feminist olarak adlandırmaktan ve kadınların kolektif hareketlerine katılmaktan kaçınmalarına neden olabilir (Toller ve ark., 2004; Williams ve Wittig, 1997). Bunu destekler biçimde, erkekler kendilerini feminist olarak adlandırdıkça raporladıkları geçmiş kolektif hareketlere katılım düzeyleri de artmaktadır (Conlin ve Heesacker, 2017). Ayrıca, erkeksilikten yüksek puan alan ve erkeklikle özdeşleşen erkekler, feminist görüşlerle ve feministlerle daha az özdeşleşmektedir (Burn ve ark., 2000; Lemaster ve ark., 2015; Toller ve ark., 2004). Örtük tutum açısından konuyu ele alan Burn ve arkadaşları da (2000), erkek grubunun iyi bir üyesi olduğuna dair inancın ve erkeklik kimliğinin benliklerinde merkezi olmasının feminizme örtük destek verme ile negatif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu açılarından erkeklerin kendi cinsiyet kimliği ile özdeşleşme düzeyi arttıkça feministlerle özdeşleşme olasılığı düşmektedir. Dolayısıyla, kendini erkek grubuyla özdeşleştiren, kadınsılıktan ve kadın grubundan uzaklaştırmak isteyen erkeklerin kolektif hareketlere katılımlarının düşük olması bekleneciktir. Bunu doğrular şekilde cinsiyet eşitliğini savunan erkeklerin, azınlık konumunda görülen kadın grubuyla ilişkilendirildikleri için olumsuz değerlendirildikleri görülmektedir (Rudman ve ark., 2012). Bu bulgular doğrultusunda erkekler, erkeklikten uzaklaştıkça ve feminist erkeklere dair olumsuz kalıpyargıları azaldıkça kolektif kadın hareketine daha fazla destek verebilir.

Kendi grupları ya da diğer gruplarla özdeşimlerinin yanı sıra kolektif kadın hareketine yaklaşım tarzı da erkeklerin kolektif kadın hareketlerine katılmaları ile ilintilidir. Araştırmacılar, cinsiyet eşitliğini hem kadın hem de erkeklere dair bir konu olarak çerçevelemenin, erkeklerin kolektif harekete katılma niyetlerini arttırdığını göstermiştir (Subašić ve ark., 2018). Drury (2013), cinsiyetçilikle yüzleşen kadınların bu durumu sadece bir kadın problemi olarak açıklamak yerine, hem kadın hem de erkekler için toplumsal bir sorun olarak ele aldıklarında erkekler tarafından daha fazla ciddiye alındıklarını göstermiştir. Bir diğer çalışmada ise, bir grup erkeğe kolektif hareketlere geçmiş katılımları feminist kelimesi kullanılarak, diğer gruba ise kullanılmadan sorulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, feminist kelimesi kullanılmadan sorulduğu zaman erkekler daha yüksek katılım rapor etmektedir (Conlin ve Heesacker, 2017). Bu açıdan cinsiyetçiliği kendilerini de ilgilendiren ve belirli bir gruba ait değil de genel bir sorun olarak algılamak, erkeklerin cinsiyetçiliğin ciddi bir problem olduğuna dair algılarının artmasını ve cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik kolektif hareketlere daha fazla katılımlarını sağlayabilir.

Ayrıca, sadece elde edecekleri kazancın yüksek olması değil, değişim yaratmada sorumlulukları olduğuna dair bir algı da erkeklerin kolektif hareketlere katılımlarını artırabilir. Subašić ve arkadaşları (2018), cinsiyetler arası eşitlik sağlamak için “Onun için Biz” (We for She) sloganı altında erkek ve kadınların harekete geçme niyetlerini incelemiştir. Sosyal değişim yaratmada erkeklerin rolünü vurgulayan mesajlara maruz kalan erkek katılımcıların, kolektif harekete katılma gönüllülüklerinin cinsiyet eşitliğinin hükümetle ilgili politikaların yetersizliği ile ilgili olduğunu vurgulayan mesajlara maruz kalanlara kıyasla daha fazla olduğunu bulmuşlardır. Erkek ve kadınların gönüllülük durumları ise birbirlerinden farklılaşmamıştır. Diğer

bir deyişle, erkeklerin cinsiyet eşitliği yaratmadaki rollerinin vurgulanması, kadın ve erkek katılımcıların harekete geçmek için eşit düzeyde gönüllülük sergilemelerini sağlamıştır. Buradan yola çıkılarak erkekler için düzenlenen cinsiyet eşitliği odaklı müdahale programlarında eşitliğin sağlanmasında erkeklerin rolünün ele alınmasının ve sosyal değişim için birlikte çalışılması gerektiğinin vurgulanmasının önemli olacağı söylenebilir.

Erkeklerin Kadın Hareketine Katılım Şekli

Makale boyunca erkeklerin cinsiyetçiliğe gösterdikleri tepkiler ve bu tepkiler ile ilişkili olabilecek sosyal psikolojik değişkenler ele alınmıştır. Ele alınan bu sosyal psikolojik değişkenlerin yanı sıra erkeklerin kolektif kadın hareketlerine katılım şekli yani bu katılımın nasıl olması gerektiği konularına kısaca değinilebilir. İlk olarak, bazı ayrımcı feminizm ve lezbiyen feminizm akımları, erkeklerin kadın hareketlerine katılmalarının sakıncalı olduğunu savunmaktadır. Bu akımlar, kadınların ataerki hiyerarşi ve cinsiyet eşitsizliği ile kendi başlarına mücadele etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır (Daly, 1978). Buna karşın, diğer feministler ise erkeklerin de feminist olabileceklerine ve kadın hareketine katılabileceklerine inanmaktadır. Cinsiyetçiliğin ana nedenlerinden olan erkek tutum ve davranışlarının değişebileceğini ve erkeklerin de feminist olmalarının mümkün olabileceğini belirtmektedirler. Bu tür erkek hareketlerinin, diğer erkeklerin de değişmesine öncülük edebileceğini düşünmektedirler (Kimmel ve Mosmiller, 1992).

Erkeklerin feminist harekete katılımının gerekli olduğu düşüncesi kabul edilerek ilerlendiğinde, erkeklerin bu hareketlere ne şekilde/nasıl katılması veya destek olmaları gerektiği konusu da ele alınabilir. Daha önce belirtildiği gibi, erkeklerin kadınlara destek olurken korumacı cinsiyetçiliği benimseyip, yine cinsiyetçi tavır ve davranışlarda bulunmaları riski bulunmaktadır. Erkeklerin, kadınların cinsiyetçilikle yüzleşmeleri sırasında yanlarında destek olmaları ile kendilerini kadınlardan yüksek statüde ve güçte görüp, kadınları arka plana atarak onların yerine savunma yapmaları arasında fark bulunmaktadır. Cinsiyet eşitsizliğine karşı dururken erkeklerin, kadınlarla yan yana durarak onlar için çabalamaları gerekmektedir. Ancak bu çaba, ataerki ve korumacı cinsiyetçiliği yansıtır bir şekle dönüşmemelidir. Bu şekilde desteğin yanlış biçimde verilmesi durumu, özellikle cinsiyetçiliğin yüksek olduğu topluluklarda ya da toplumlarda karşılaşılabilecek sorunlardanır. Araştırmacılar, erkeklerin var olan cinsiyetçiliğin çözümünde olayın yöneticisi konumunda değil, bir parçası olmalarının ve kadın-erkek eşitliğini sağlamak için kadınlarla birlikte çaba harcamalarının önemini vurgulamaktadır (Drury ve Kaiser, 2014). Erkeklerin, kadınlara iyi birer müttefik olabilmeleri için gereken koşul, tutum ve davranışların neler olabileceğini belirlemek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Wiley ve Dunne (2019) deneysel çalışmalarında, erkeklerin kadınlara sağladıkları otonomi yönelimli ya da bağımlılık yönelimli desteklerini incelemiştir. *Otonomi yönelimli destek*, kadınların avantajsız bir durumda olmalarının nedeninin erkeklerin hak ettiklerinden daha fazla kaynağa sahip olmaları olduğunu kabul etmek ve kadınların sorunlarını, arka koltukta oturarak, yani kadınlar bu sorunları çözerken onların yanında yer alarak desteklemektir. *Bağımlılık yönelimli destek* ise, geleneksel cinsiyetçi ideolojiyi meşrulaştırır şekilde, kadınların sorunları tek başlarına çözmeye yetersiz olduklarını düşünmek ve sorunun çözümünü yöneterek onlara şoför koltuğundan yardımcı olma durumudur. Wiley ve Dunne (2019), bu iki kavram çerçevesinde, kendini feminist olarak tanımlayan kadınların feminist hareketlere destek olmak isteyen erkekleri nasıl değerlendirdiklerini incelemiştir. Elde ettikleri sonuca göre, feministlerle özdeşleşen kadınlar, otonomi yönelimli erkeklerin desteğini daha olumlu değerlendirmişlerdir. Diğer bir deyişle, feministlerle özdeşleşen kadınlar, kolektif hareketlerine destek verecek erkeklerin kadınları düşük konumda ve erkeklere bağımlı görmeden yardım etmeleri gerektiğini düşünmekte ve bu yardımın erkeklerin hak ettiklerinden daha fazla kaynağa sahip olduklarını bilerek yapılması gerektiğine inanmaktadırlar. Bağımlı yönelimli destek öneren erkeklerin feministler tarafından reddedilmesi, erkekler ve hatta bazı kadınlar tarafından şaşkınlıkla

karşılanabilir. Bu kişiler, kolektif kadın hareketlerini var olan geleneksel cinsiyetçi tutum ve davranışları destekler biçimde desteklemenin bir yararı olmayacağını algılamayabilir. Oysa bağımlılık yönelimli destek, cinsiyetçi sistemi meşrulaştırmakta ve cinsiyet hiyerarşisiyle mücadeleyi çıkmaz bir yola götürmektedir. Yapılacak müdahale programları ve kampanyalarda, farklı destek türleri ve bunların cinsiyetçi sistemle ilişkileri anlatılmalı, erkekler otonomi yönelimli destek sağlamaya teşvik edilmelidir.

Sonuç

Bu derleme makalesinde kadınların günlük yaşamlarında yaşadıkları cinsiyetçiliğe erkeklerin verebilecekleri farklı tepkiler ele alınmıştır. Erkeklerin bu tepkileri, Sakallı'nın (2021) kadınların cinsiyetçiliğe verdikleri tepkiler hakkındaki derleme makalesinde bahsedilen dört ana tepki olan kabullenme-meşrulaştırma, kendini suskunlaştırma, cinsiyetçilikle yüzleşme ve kolektif hareket çerçevesinde derlenmiştir. Ele alınan çalışmalarda, erkeklerin dezavantajlı konumdaki kadınların yaşadığı cinsiyetçiliğe tepkilerini etkileyebilecek en önemli değişkenler erkeksilik/erkeklik ve cinsiyet kimlikleri ile özdeşimleri olarak belirginleşmektedir (örn., Burn ve ark., 2000). Bunun yanı sıra cinsiyetçilik düzeyi (Jost ve Kay, 2005), sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik (Christopher ve Mull, 2006), sistemi meşrulaştırma (Stahl ve ark., 2010), feministlerle özdeşleşme (Burn ve ark., 2000), feminist erkeklere dair kalıpyargılar (Anderson, 2009) kendi grubunun statüsünü koruma çabası (Radke ve ark., 2020) ve kadın hareketine yaklaşım tarzı (Subašić ve ark., 2018) gibi farklı değişkenler ele alınmıştır.

Bunların yanında, erkek egemen toplum yapısı içerisinde baskın grup olarak algılanan erkeklerin, azınlık konumundaki kadınlara destek vererek cinsiyetçiliğe karşı çıkmaları durumunun nasıl algılandığı konusunun ele alınması gerekebilir. İlk olarak, azınlık grubu olarak görülen kadınların kendi haklarını aramaları, erkeklerin kadın haklarını savunmalarından daha olumsuz algılanabilir (Rasinski ve Czopp, 2010), azınlık grup ciddiye alınmayabilir ve söyledikleri dinlenmeyebilir (Drury ve Kaiser, 2014). Buna karşın, kadınlara kıyasla erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı gelmeleri durumu, daha az bedeli olacağı için daha olumlu algılanabilir (Eliezer ve Major, 2012). Kadınların haklarını aramaları, kendi çıkarlarını gütmeleri ile ilişkilendirilebilir ve cinsiyetçiliğe karşı çıkmak, seyirciler tarafından var olan eşitsizliğe değil, o kadının kişiliğine yapılan yüklemelerle açıklanabilir (Kaiser ve Miller, 2003). Moscovici (1976, 1985), bu durumu azınlıkların psikolojik olarak sorunlu algılanması ile açıklamaktadır. Erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı çıkışları ise daha ilginç ve dikkat çekici görülebilir (Gervais ve Hillard, 2014), daha fazla ciddiye alınabilir ve karşı çıkılan durum daha ayrımcı bir olay olarak tanımlanabilir (Drury, 2013). İlginç ve dikkat çekici olarak algılanan yüzleşmeler, insanların konuya odaklanmasını ve argümanları daha iyi dinleyip, işlemelerini sağlamaktadır (Petty ve ark., 2001). Bu durumda konu daha ciddiye alınıp ayrımcılığın daha net farkına varılabilir (Drury ve Kaiser, 2014). Ayrıca, kadınların aksine, erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı çıkmaları çıkar içeren bir davranış olarak görülmeyebilir. Azınlık etkileri yazınında belirtildiği gibi, azınlık (örn., kadınlar) konumundaki kişilerin kendi haklarını korumaları çıkarıcı ve bencil olarak algılanabilir; ancak avantajlı grup üyelerinin (erkekler) aynı savunmaları yapmaları o kadar çıkarıcı ve bencilce görülmeyebilir (Czopp ve ark., 2006; Eliezer ve Major, 2012). Kendi grubuna yarar/kazanç sağlamaya çalışıldığı algısı yüzleşme durumlarında olumsuz tepkilerin verilmesine yol açabilir (Roy ve ark., 2007). Avantajlı grup (örn., erkekler) açısından, azınlığı (örn., kadınlar) savunan kişilerin avantajlı iç grup üyesi olması sosyal etkiyi artırabilir (Sakallı, 1996). Bu açılardan cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında erkeklerin sorumluluğu ve rolünü vurgulamak, cinsiyetçiliği hem kadın hem de erkeklerin ortak bir problemi olarak ele almak ve bu mesajları bir iç grup üyesi aracılığıyla iletmek, erkeklerin kolektif hareketleri desteklemelerini ve katılmalarını sağlayabilir. Fakat bu destek, baskın grup üyesi olan erkeklerin azınlık grup üyesi kadınlarla ilişkilendirilmelerine neden olduğu için onların olumsuz kalıpyargılarla anılmalarına da neden olabilir (Rudman ve ark., 2012). Öte yandan bu

desteği sağlarken dikkatli olmak gerekir. Erkeklerin kadınlardan üstün oldukları ve onları korumaları gerektiği düşüncesi ile cinsiyetçi bir yaklaşımın gösterilmemesi yerinde olacaktır. İlginç bir şekilde erkekler, kadınları cinsiyetçiliğin sonuçlarından korumayı amaçlayan hareketlere katılmaya gönüllülük gösterirken, cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmayı amaçlayan hareketlere katılmak istememektedir. Bu şekilde kadınları cinsiyetçiliğin sonuçlarından koruma arzularının arkasında ise korumacı cinsiyetçilik yatmaktadır (Radke ve ark., 2018). Dolayısıyla, erkeklerin kadınlar adına sergiledikleri eylemler ve katıldıkları hareketlerin cinsiyetçiliği ve cinsiyet eşitsizliğini azaltmak yerine daha da pekiştirmesi riski bulunmaktadır. Bu nedenle hem düzenlenecek müdahale programları ve kampanyaların hem de gelecek çalışmaların erkeklerin cinsiyet eşitsizliğine dair hareketlerinin arkasında yatan motivasyonları ayırt etmeleri ve bu tür bir ayrımın varlığını göz önünde bulundurarak planlama yapmaları gerekmektedir.

Son olarak, makale boyunca ele alınan değişkenler olan erkeklik, erkeksilik, erkeklik onuru, düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik, sosyal baskınlık yönelimi, sağ kanat yetkecilik, sistemi meşrulaştırma ve adil dünya inancı değişkenlerinin erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı tepkileriyle olan ilişkisine dair daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Özellikle farklı kültürlerde bu değişkenlerin erkeklerin cinsiyetçiliğe karşı tepkileri ile olan ilişkilerine dair çalışmalar yapılabilir. Buna ek olarak, feminist ve cinsiyet eşitliği savunucusu erkeklere dair kalıpyargı ve tutumları diğer erkeklerin nasıl algıladıkları ve bu algının cinsiyetçiliğe karşı duruşlarına olan etkisi araştırılabilir. Bu çalışmalardan elde edilecek sonuçlar cinsiyet eşitliği sağlamaya yönelik aktivist hareketler, kampanyalar ve sosyal politikalar oluşturulurken kullanılabilir. Araştırmacıların belirttiği gibi erkeklerin cinsiyet eşitliği hareketlerine katılımlarını arttırmak için zarar vermeme ve adil olma değişkenlerini içeren daha liberal ahlaki değerlerin artırılması; otoriteye ve iğrularına uymayı içeren geleneksel ahlaki değerlerin ise azaltılması gerekmektedir (Precopio ve Ramsey, 2017).

Kaynaklar

- Adorno, T. W., Frenkel-Brunswik, E., Levinson, P. J. ve Sanford, R. N. (1950). *The authoritarian personality*. Harper and Brothers.
- Akarsu, S. A. ve Sakallı, N. (2021). The associations among self-silencing, ambivalent sexism, and perceived devaluation of women in Turkey. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02353-8>
- Altemeyer, B. (1998). The other “authoritarian personality.” M. P. Zanna (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* içinde (s. 48 – 92). Academic Press.
- Anderson, V. N. (2009). What's in a label? Judgments of feminist men and feminist women. *Psychology of Women Quarterly*, 33(2), 206-215. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2009.01490.x>
- Ashburn-Nardo, L., Morris, K. A. ve Goodwin, S. A. (2008). The confronting prejudice responses (CPR) model: Applying CPR in organizations. *Academy of Management Learning and Education*, 7, 332–342. <https://doi.org/10.5465/AMLE.2008.34251671>.
- Ayhan, H. (2015). *Cinsel tacize ilişkin tutumları yordayan faktörler: Çelişik duygulu cinsiyetçilik, kontrol odağı ve empati* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Bareket, O., Kahalon, R., Shnabel, N. ve Glick, P. (2018). The Madonna-Whore Dichotomy: Men who perceive women's nurturance and sexuality as mutually exclusive endorse patriarchy and show lower relationship satisfaction. *Sex Roles*, 79(9), 519-532. <https://doi.org/10.1007/s11199-018-0895-7>
- Barreto, M. ve Ellemers, N. (2005). The burden of benevolent sexism: How it contributes to the maintenance of gender inequalities. *European Journal of Social Psychology*, 35(5), 633-642. <https://doi.org/10.1002/ejsp.270>

- Becker, J. C. ve Swim, J. K. (2012). Reducing endorsement of benevolent and modern sexist beliefs: Differential effects of addressing harm versus pervasiveness of benevolent sexism. *Social Psychology*, 43(3), 127-137. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000091>
- Becker, J. C. ve Wright, S. C. (2011). Yet another dark side of chivalry: Benevolent sexism undermines and hostile sexism motivates collective action for social change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(1), 62-77. <https://doi.org/10.1037/a0022615>
- Begany, J. J. ve Milburn, M. A. (2002). Psychological predictors of sexual harassment: Authoritarianism, hostile sexism, and rape myths. *Psychology of Men and Masculinity*, 3(2), 119-126. <https://doi.org/10.1037/1524-9220.3.2.119>
- Berryman-Fink, C. ve Verderber, K. S. (1985). Attributions of the term feminist: A factor analytic development of a measuring instrument. *Psychology of Women Quarterly*, 9(1), 51-64. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1985.tb00860.x>
- Bilge, Ç., Karakaş, S. ve Oskay, Ü. (2020). İstanbul'da bir üniversitede hemşirelik öğrencilerinin evlilikte kadına karşı şiddet konusundaki düşünce ve tutumları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 23(2), 196-204. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.466919>
- Bosson, J. K. ve Vandello, J. A. (2011). Precarious manhood and its links to action and aggression. *Current Directions in Psychological Science*, 20(2), 82-86. <https://doi.org/10.1177/0963721411402669>
- Bosson, J. K., Vandello, J. A., Burnaford, R. M., Weaver, J. R. ve Wasti, S. A. (2009). Precarious manhood and displays of physical aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(5), 623-634. <https://doi.org/10.1177/0146167208331161>
- Boyacıoğlu, İ. (2016). Düünden bugüne Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve ulusal kadın çalışmaları: Psikolojik araştırmalara davet. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19, 126-145.
- Burgess, D. ve Borgida, E. (1999). Who women are, who women should be: Descriptive and prescriptive gender stereotyping in sex discrimination. *Psychology, Public Policy, and Law*, 5(3), 665-692.
- Burkley, M., Wong, Y. J. ve Bell, A. C. (2016). The masculinity contingency scale (MCS): Scale development and psychometric properties. *Psychology of Men and Masculinity*, 17(2), 113-125. <https://doi.org/10.1037/a0039211>
- Burn, S. M., Aboud, R. ve Moyles, C. (2000). The relationship between gender social identity and support for feminism. *Sex Roles*, 42(11-12), 1081-1089. <https://doi.org/10.1023/A:1007044802798>
- Cengiz, A. A. ve Özdemir, A. (2020). Kadın yöneticilere yönelik tutumların oluşumunda çelişik duygulu cinsiyetçilik ve narsisizmin etkisi. *Çalışma ve Toplum*, 4(67), 2123 - 2143. <https://www.calismatoplum.org/makale/kadin-yoneticilere-yonelik-tutumlarin-olusumunda-celisik-duygulu-cinsiyetcilik-ve-narsizmetkisi>
- Christopher, A. N. ve Mull, M. S. (2006). Conservative ideology and ambivalent sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 30(2), 223-230. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2006.00284.x>
- Christopher, A. N. ve Wojda, M. R. (2008). Social dominance orientation, right-wing authoritarianism, sexism, and prejudice toward women in the workforce. *Psychology of Women Quarterly*, 32(1), 65-73.
- Cole, B. P., Brennan, M., Tyler, E. ve Willard, R. (2020). Predicting men's acceptance of sexual violence myths through conformity to masculine norms, sexism, and "locker room talk". *Psychology of Men & Masculinities*, 21(4), 508-517. <https://doi.org/10.1037/men0000248>
- Conlin, S. E. ve Heesacker, M. (2017). Feminist men?: Examining men's feminist self-identification, activism and the impact of language. *Journal of Gender Studies*, 27(8), 928-942. <https://doi.org/10.1080/09589236.2017.1371007>
- Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. Polity Press.

- Connell, R. W. ve Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender and Society*, 19(6), 829-859. <https://doi.org/10.1177/0891243205278639>
- Connelly, K. ve Heesacker, M. (2012). Why is benevolent sexism appealing? Associations with system justification and life satisfaction. *Psychology of Women Quarterly*, 36(4), 432-443. <https://doi.org/10.1177/0361684312456369>
- Cottrell, C. A. ve Neuberg, S. L. (2005). Different emotional reactions to different groups: A sociofunctional threat-based approach to "prejudice". *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(5), 770-789. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.5.770>
- Cramer, K. M., Gallant, M. D. ve Langlois, M. W. (2005). Self-silencing and depression in women and men: Comparative structural equation models. *Personality and Individual Differences*, 39(3), 581-592. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.02.012>
- Czopp, A. M., Monteith, M. J. ve Mark, A. Y. (2006). Standing up for a change: Reducing bias through interpersonal confrontation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 784-803. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.784>
- Daly, M. (1990). *Gyn/Ecology: The metaethics of radical feminism*. Beacon Press.
- Demirel, G., Kaya, N., Ertekin Pınar, Ş., Değerli, B. ve Gökmen, E. (2019). Üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namusa, şiddete ve cinsiyetçiliğe yönelik tutumları. *Journal of Health Science and Profession*, 6(3), 479-490. <https://doi.org/10.5152/hsp.2019.478060>
- Dickter, C. L., Kittel, J. A. ve Gyurovski, I. I. (2012). Perceptions of non-target confronters in response to racist and heterosexist remarks. *European Journal of Social Psychology*, 42(1), 112-119. <https://doi.org/10.1002/ejsp.855>
- Doğulu, C. (2012). *System justification and terror management: Mortality salience as a moderator of system-justifying tendencies in gender context* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Drury, B. J. (2013). *Confronting for the greater good: Are confrontations that address the broad benefits of prejudice reduction taken seriously?* [Yayınlanmamış doktora tezi]. University of Washington.
- Drury, B. J. ve Kaiser, C. R. (2014). Allies against sexism: The role of men in confronting sexism. *Journal of Social Issues*, 70(4), 637-652. <https://doi.org/10.1111/josi.12083>
- Duarte, L. ve Thompson, J. (1999). Sex differences in self-silencing. *Psychological Reports*, 85, 145-161.
- Eagly, A. H. ve Mladinic, A. (1989). Gender stereotypes and attitudes toward women and men. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 15(4), 543-558. <https://doi.org/10.1177/0146167289154008>
- Eisler, R. M. ve Skidmore, J. R. (1987). Masculine gender role stress. *Behavior Modification*, 11(2), 123-136. <https://doi.org/10.1177/01454455870112001>
- Eliezer, D. ve Major, B. (2012). It's not your fault: The social costs of claiming discrimination on behalf of someone else. *Group Processes and Intergroup Relations*, 15(4), 487-502. <https://doi.org/10.1177/1368430211432894>
- Ercan, N. (2009). *The predictors of attitudes toward physical wife abuse: Ambivalent sexism, system justification and religious orientation* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Erkurt, A. (2015). *Kadına yönelik şiddet: Çelişik duygulu cinsiyetçilik, yetkecilik ve sosyal baskınlık yönelimi açısından bir inceleme* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Estevan-Reina, L., de Lemus, S. ve Megias, J. L. (2020). Feminist or paternalistic: Understanding men's motivations to confront sexism. *Frontiers in Psychology*, 10, 2988. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02988>

- Gervais, S. J. ve Hillard, A. L. (2014). Confronting sexism as persuasion: Effects of a confrontation's recipient, source, message, and context. *Journal of Social Issues*, 70(4), 653-667. <https://doi.org/10.1111/josi.12084>
- Gervais, S. J., Hillard, A. L. ve Vescio, T. K. (2010). Confronting sexism: The role of relationship orientation and gender. *Sex Roles*, 63(7-8), 463-474. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9838-7>
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 491-512. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2007.00407.x>
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (2001). An ambivalent alliance: Hostile and benevolent sexism as complementary justifications for gender inequality. *American psychologist*, 56(2), 109-118. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.2.109>
- Glick, P. ve Whitehead, J. (2010). Hostility toward men and the perceived stability of male dominance. *Social Psychology*, 41, 177-185. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000025>
- Good, J. J., Sanchez, D. T. ve Moss-Racusin, C. A. (2016). A paternalistic duty to protect? Predicting men's decisions to confront sexism. *Psychology of Men and Masculinity*, 19(1), 14-24. <https://doi.org/10.1037/men0000077>
- Gratch, L. V., Bassett, M. E. ve Attra, S. L. (1995). The relationship of gender and ethnicity to self-silencing and depression among college students. *Psychology of Women Quarterly*, 19(4), 509-515. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1995.tb00089.x>
- Gul, P. ve Uskul, A. K. (2019). Men's perceptions and emotional responses to becoming a caregiver father: The role of individual differences in masculine honor ideals and reputation concerns. *Frontiers in Psychology*, 10, 1442. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01442>
- Gundersen, A. B. ve Kunst, J. R. (2019). Feminist≠ feminine? Feminist women are visually masculinized whereas feminist men are feminized. *Sex Roles*, 80(5), 291-309. <https://doi.org/10.1007/s11199-018-0931-7>
- Gurin, P. (1985). Women's gender consciousness. *Public Opinion Quarterly*, 49(2), 143-163. <https://doi.org/10.1086/268911>
- Hammond, M. D. ve Sibley, C. G. (2011). Why are benevolent sexists happier? *Sex Roles*, 65, 332-343. [doi:10.1007/s11199-011-0017-2](https://doi.org/10.1007/s11199-011-0017-2)
- Harnois, C. E. (2017). Intersectional masculinities and gendered political consciousness: How do race, ethnicity and sexuality shape men's awareness of gender inequality and support for gender activism? *Sex Roles*, 77(3), 141-154. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0702-2>
- Harper, M. S. ve Welsh, D. P. (2007). Keeping quiet: Self-silencing and its association with relational and individual functioning among adolescent romantic couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(1), 99-116. <https://doi.org/10.1177/0265407507072601>
- Harrington, A. G., Overall, N. C. ve Cross, E. J. (2021). Masculine gender role stress, low relationship power, and aggression toward intimate partners. *Psychology of Men and Masculinities*, 22(1), 48-62. <https://doi.org/10.1037/men0000262>
- Hitlan, R. T., Pryor, J. B., Hesson-McInnis, M. S. ve Olson, M. (2009). Antecedents of gender harassment: An analysis of person and situation factors. *Sex Roles*, 61(11), 794-807. <https://doi.org/10.1007/s11199-009-9689-2>
- Hurst, R. J. ve Beesley, D. (2013). Perceived sexism, self-silencing, and psychological distress in college women. *Sex Roles*, 68, 311-320. <https://doi.org/10.1007/s11199-012-0253-0>
- Hyers, L. L. (2007). Resisting prejudice every day: Exploring women's assertive responses to Anti-Black racism, anti-semitism, heterosexism, and sexism. *Sex Roles*, 56(1-2), 1-12. <https://doi.org/10.1007/s11199-006-9142-8>

- Işık, R. ve Sakallı-Uğurlu, N. (2009). “Namus” ve “namus adına kadına uygulanan şiddet” ilişkin tutumlar ölçeklerinin geliştirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 1-9.
- Iyer, A. ve Ryan, M. K. (2009). Why do men and women challenge gender discrimination in the workplace? The role of group status and in-group identification in predicting pathways to collective action. *Journal of Social Issues*, 65(4), 791-814. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2009.01625.x>
- Jack, D. C. (1991). *Silencing the self: Women and depression*. Harvard University Press.
- Jack, D. C. ve Dill, D. (1992). The silencing the self scale: Schemas of intimacy associated with depression in women. *Psychology of Women Quarterly*, 16, 97-106.
- Jakupcak, M., Lisak, D. ve Roemer, L. (2002). The role of masculine ideology and masculine gender role stress in men's perpetration of relationship violence. *Psychology of Men and Masculinity*, 3(2), 97-106. <https://doi.org/10.1037/1524-9220.3.2.97>
- Jost, J. T. ve Banaji, M. R. (1994). The role of stereotyping in system-justification and the production of false consciousness. *British Journal of Social Psychology*, 33, 1–27. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1994.tb01008.x>
- Jost, J. T. ve Kay, A. C. (2005). Exposure to benevolent sexism and complementary gender stereotypes: consequences for specific and diffuse forms of system justification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3), 498–509. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.3.498>
- Kaiser, C. R. ve Miller, C. T. (2003). Derogating the victim: The interpersonal consequences of blaming events on discrimination. *Group Processes and Intergroup Relations*, 6(3), 227-237. <https://doi.org/10.1177/13684302030063001>
- Kaiser, C. R. ve Miller, C. T. (2004). A stress and coping perspective on confronting sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 28(2), 168–178. <https://doi.org/10.1111/j.1471-402.2004.00133.x>
- Kaynak-Malatyalı, M., Kaynak, B. D. ve Hasta, D. (2017). A social dominance theory perspective on attitudes toward girl child marriages in Turkey: The legitimizing role of ambivalent sexism. *Sex Roles*, 77(9), 687-696. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0750-2>.
- Kimmel, M. S. ve Mosmiller, T. E. (1992). Introduction. M. S. Kimmel ve T. E. Mosmiller (Ed.), *Against the tide: Pro-feminist men in the United States* içinde (s. 1- 46). Beacon Press.
- Kıral Uçar, G. ve Özdemir, G. (2021). Social dominance, hostile sexism and justifications: Examining attitudes towards wife abuse among Turkish men. *Personality and Individual Differences*, 176, 110785. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110785>
- Klandermans, B. (1989). Union commitment: Replications and tests in the Dutch context. *Journal of Applied Psychology*, 74, 869-75.
- Kosakowska-Berezecka, N., Besta, T., Adamska, K., Jaśkiewicz, M., Jurek, P. ve Vandello, J. A. (2016). If my masculinity is threatened I won't support gender equality? The role of agentic self-stereotyping in restoration of manhood and perception of gender relations. *Psychology of Men and Masculinity*, 17(3), 274-284. <https://doi.org/10.1037/men0000016>
- Koutrelakos, J., Baranchik, A. J. ve Damato, N. (1999). Cultural and sex differences in rating the self and an hypothetical well-adjusted person on Jack's divided self and care as self-sacrifice subscales. *Psychological Reports*, 84(1), 67-83. <https://doi.org/10.2466/pr0.1999.84.1.67>
- Kreindler, S. A. (2005). A dual group processes model of individual differences in prejudice. *Personality and Social Psychology Review*, 9(2), 90-107. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr0902_1
- Kuzlak, A. (2019). *Are women and men's atypical educational choices punished? Gender system justification, ambivalent sexism and precarious manhood* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Latane, B. ve Darley, J. M. (1970). *The unresponsive bystander: Why doesn't he help?* Prentice Hall.

- Lemaster, P., Strough, J., Stoiko, R. ve DiDonato, L. (2015). To have and to do: Masculine facets of gender predict men's and women's attitudes about gender equality among college students. *Psychology of Men and Masculinity*, 16(2), 195-205. <https://doi.org/10.1037/a0036429>
- Leone, R. M., Schipani-McLaughlin, A. M., Haikalas, M. ve Parrott, D. J. (2020). The "white knight" effect: Benevolent sexism accounts for bystander intervention in party situations among high status men. *Psychology of Men and Masculinities*, 21(4), 704-709. <https://doi.org/10.1037/men0000314>
- Maass, A., Cadinu, M., Guarnieri, G. ve Grasselli, A. (2003). Sexual harassment under social identity threat: The computer harassment paradigm. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(5), 853-870. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.5.853>
- Malik, D. (2017). *Evli bireylerin değer yönelimleri ile cinsiyetçilik düzeylerinin evlilik uyumlarıyla olan ilişkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Moore, T. M. ve Stuart, G. L. (2004). Effects of masculine gender role stress on men's cognitive, affective, physiological, and aggressive responses to intimate conflict situations. *Psychology of Men and Masculinity*, 5(2), 132-142. <https://doi.org/10.1037/1524-9220.5.2.132>
- Moscovici, S. (1976). *Social influence and social change*. Academic Press.
- Moscovici, S. (1985). Innovation and minority influence. S. Moscovici, G. Mugny ve E. Van Avermaet (Ed.), *Perspectives on minority influence* içinde (s. 9-51). Cambridge University Press.
- Nisbett, R. E. ve Cohen, D. (1996). *Culture of honor: The psychology of violence in the South*. Westview Press.
- Page, J. R., Stevens, H. B. ve Galvin, S. L. (1996). Relationships between depression, self-esteem, and self-silencing behavior. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 15(4), 381-396. <https://doi.org/10.1521/jscp.1996.15.4.381>
- Petty, R. E., Fleming, M. A., Priester, J. R. ve Feinstein, A. H. (2001). Individual versus group interest violation: Surprise as a determinant of argument scrutiny and persuasion. *Social Cognition*, 19(4), 418-442. <https://doi.org/10.1521/soco.19.4.418.20758>
- Pratto, E., Sidanius, J. ve Stallworth, L. M. (1993). Sexual selection and the sexual and ethnic basis of social hierarchy. L. Ellis (Ed.), *Social stratification and socioeconomic inequality: A comparative biosocial analysis* içinde (s. 111-137). Praeger.
- Pratto, F., Sidanius, J. ve Levin, S. (2006). Social dominance theory and the dynamics of intergroup relations: Taking stock and looking forward. *European Review of Social Psychology*, 17(1), 271-320. <https://doi.org/10.1080/10463280601055772>
- Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. M. ve Malle, B. F. (1994). Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(4), 741-763. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.67.4.741>
- Precopio, R., F. ve Ramsey, L. R. (2017). Dude looks like a feminist!: Moral concerns and feminism among men. *Psychology of Men & Masculinity*, 18, 78-86. <https://doi.org/10.1037/men0000042>
- Radke, H. R., Hornsey, M. J. ve Barlow, F. K. (2016). Barriers to women engaging in collective action to overcome sexism. *American Psychologist*, 71(9), 863-874. <http://dx.doi.org/10.1037/a0040345>
- Radke, H. R., Hornsey, M. J. ve Barlow, F. K. (2018). Changing versus protecting the status quo: Why men and women engage in different types of action on behalf of women. *Sex Roles*, 79(9), 505-518. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0884-2>
- Radke, H. R., Kutlaca, M., Siem, B., Wright, S. C. ve Becker, J. C. (2020). Beyond allyship: Motivations for advantaged group members to engage in action for disadvantaged groups. *Personality and Social Psychology Review*, 24(4), 291-315. <https://doi.org/10.1177/1088868320918698>

- Rasinski, H. M. ve Czopp, A. M. (2010). The effect of target status on witnesses' reactions to confrontations of bias. *Basic and Applied Social Psychology*, 32(1), 8-16. <https://doi.org/10.1080/01973530903539754>
- Robin, M. J., Price, J. M., Bryson, J. B. ve Sanchez, F. J. (1990). Asymmetry in prejudice attribution. *Journal of Experimental Social Psychology*, 26(6), 481-504. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(90\)90052-N](https://doi.org/10.1016/0022-1031(90)90052-N)
- Rodriguez Mosquera, P. M., Manstead, A. S. R. ve Fischer, A. H. (2000). The role of honor-related values in the elicitation, experience, and communication of pride, shame, and anger: Spain and the Netherlands compared. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(7), 833-844. <https://doi.org/10.1177/0146167200269008>
- Roy, R., Weibust, K. S. ve Miller, C. T. (2007). Effects of stereotypes about feminists on feminist self-identification. *Psychology of Women Quarterly*, 31, 146-156.
- Rudman, L. A., Mescher, K. ve Moss-Racusin, C. A. (2012). Reactions to gender egalitarian men: Perceived feminization due to stigma-by-association. *Group Processes and Intergroup Relations*, 16(5), 572-599. <https://doi.org/10.1177/1368430212461160>
- Saguy, T. ve Szekeres, H. (2018). Changing minds via collective action: Exposure to the 2017 Women's March predicts decrease in (some) men's gender system justification over time. *Group Processes and Intergroup Relations*, 21(5), 678-689. <https://doi.org/10.1177/1368430217750475>
- Sakallı, N. (1996). *Ingroup minority's support and self-interest in the effectiveness of outgroup minority influence* [Yayınlanmamış doktora tezi]. The University of Kansas, Lawrence.
- Sakallı, N. (2001). Kadın hakları: Farklı terimler, farklı tutumlar. *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları*, 22, 1-13.
- Sakallı, N. (2021). Kadınların cinsiyetçiliğe tepkileri: Meşrulaştırma, kendini suskunlaştırma, yüzleşme ve kolektif hareket. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24 (47), 115-134. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120210220m000035>
- Sakallı, N. ve Curun, F. (2001). Romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılara ilişkin tutumlar. *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 22(0), 31-45.
- Sakallı, N. ve Türkoğlu, B. (2019). "Erkek" olmak ya da olmamak: Sosyal psikolojik açıdan erkeksilik /erkeklik çalışmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 52-76. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120190516m000014>
- Sakallı-Uğurlu, N. (2003). Kadınlara ve erkeklere ilişkin tutumlar ve çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6(11-12), 1-20.
- Sakallı-Uğurlu, N. ve Akbaş, G. (2013). Namus kültürlerinde "namus" ve "namus adına kadına şiddet": Sosyal psikolojik açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 76-91.
- Sakallı-Uğurlu, N. ve Beydoğan, B. (2002). Turkish college students' attitudes toward women managers: The effect of patriarchy, sexism, and gender differences. *Journal of Psychology*, 136(6), 647-656.
- Sakallı-Uğurlu, N., Salman, S. ve Turgut, S. (2010). Predictors of Turkish women's and men's attitudes toward sexual harassment: Ambivalent sexism, and ambivalence toward men. *Sex Roles*, 63, 871-881.
- Sakallı-Uğurlu, N., Türkoğlu, B., Kuzlak, A. ve Gupta, A. (2021). Stereotypes of single and married women and men in Turkish culture. *Current Psychology*, 40, 213-225. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9920-9>
- Sakallı-Uğurlu, N., Turkoglu, B. ve Kuzlak, A. (2018). How are women and men perceived? Structure of gender stereotypes in contemporary Turkey. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 6(13), 309-336. <https://doi.org/10.7816/nesne-06-13-04>

- Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, Z. S. ve Glick, P. (2007). Ambivalent sexism, belief in a just world, and empathy as predictors of Turkish students' attitudes toward rape victims. *Sex Roles*, 57(11), 889-895. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9313-2>
- Sakallı-Uğurlu, N. ve Ulu, S. (2003). Evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar: Çelişik duygulu cinsiyetçilik, yaş, eğitim ve gelir düzeyinin etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6(11-12), 53-65.
- Sanchez-Ruiz, M., El Ahmad, P., Karam, M. ve Saliba, M. A. (2021). Rape myth acceptance in Lebanon: The role of sexual assault experience/familiarity, sexism, honor beliefs, and the dark triad. *Personality and Individual Differences*, 170, 110403. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110403>
- Saucier, D. A. ve McManus, J. L. (2014). Men of honor: Examining individual differences in masculine honor beliefs. J. Gelfer (Ed.), *Masculinities in a global era* içinde (s. 85-99). Springer.
- Saucier, D. A., Stanford, A. J., Miller, S. S., Martens, A. L., Miller, A. K., Jones, T. L., McManus, J. L. ve Burns, M. D. (2016). Masculine honor beliefs: Measurement and correlates. *Personality and Individual Differences*, 94, 7-15. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.049>
- Saucier, D. A., Strain, M. L., Hockett, J. M. ve McManus, J. L. (2015). Stereotypic beliefs about masculine honor are associated with perceptions of rape and women who have been raped. *Social Psychology*, 46(4), 228-241. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000240>
- Scheepers, D., Ellemers, N. ve Sintemaartensdijk, N. (2009). Suffering from the possibility of status loss: Physiological responses to social identity threat in high status groups. *European Journal of Social Psychology*, 39(6), 1075-1092. <https://doi.org/10.1002/ejsp.609>
- Shelton, J. N. ve Stewart, R. S. (2004). Confronting perpetrators of prejudice: The inhibitory effects of social costs. *Psychology of Women Quarterly*, 28(3), 215-223. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2004.00138.x>
- Sibley, C. G., Wilson, M. S. ve Duckitt, J. (2007). Antecedents of men's hostile and benevolent sexism: The dual roles of social dominance orientation and right-wing authoritarianism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(2), 160-172. <https://doi.org/10.1177/0146167206294745>
- Sidanius, J., Devereux, E. ve Pratto, F. (1992). A comparison of symbolic racism theory and social dominance theory as explanations for racial policy attitudes. *The Journal of Social Psychology*, 132(3), 377-395. <https://doi.org/10.1080/00224545.1992.9924713>
- Sidanius, J. ve Pratto, F. (1999). *Social dominance: An intergroup theory of social hierarchy and oppression*. Cambridge University Press.
- Sidanius, J., Pratto, F. ve Bobo, L. (1994). Social dominance orientation and the political psychology of gender: A case of invariance?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(6), 998-1011. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.67.6.998>
- Smolak, L. (2010). Gender as culture: The meanings of self-silencing in women and men. D. C. Jack ve A. Ali (Ed.), *Silencing the self across cultures: Depression and gender in the social world* içinde (s. 129-147). Oxford University Press.
- Ståhl, T., Eek, D. ve Kazemi, A. (2010). Rape victim blaming as system justification: The role of gender and activation of complementary stereotypes. *Social Justice Research*, 23(4), 239-258. <https://doi.org/10.1007/s11211-010-0117-0>
- Stangor, C., Sechrist, G. B. ve Jost, J. T. (2001). Changing racial beliefs by providing consensus information. *Personality and Social Psychological Bulletin*, 27, 486-496. <https://doi.org/10.1177/0146167201274009>
- Stewart, A. L. (2017). Men's collective action willingness: Testing different theoretical models of protesting gender inequality for women and men. *Psychology of Men and Masculinity*, 18(4), 372-381. <https://doi.org/10.1037/men0000068>

- Stratmoen, E., Greer, M. M., Martens, A. L. ve Saucier, D. A. (2018). What, I'm not good enough for you? Individual differences in masculine honor beliefs and the endorsement of aggressive responses to romantic rejection. *Personality and Individual Differences*, 123, 151-162. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.10.018>
- Strömwall, L. A., Alfredsson, H. ve Landström, S. (2013). Blame attributions and rape: Effects of belief in a just world and relationship level. *Legal and Criminological Psychology*, 18(2), 254-261. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8333.2012.02044.x>
- Subašić, E., Hardacre, S., Elton, B., Branscombe, N. R., Ryan, M. K. ve Reynolds, K. J. (2018). "We for She": Mobilising men and women to act in solidarity for gender equality. *Group Processes & Intergroup Relations*, 21(5), 707-724. <http://dx.doi.org/10.1080/09589236.2017.1371007>
- Swim, J. K. ve Thomas, M. A. (2006). Responding to everyday discrimination: A synthesis of research on goal-directed, self-regulatory coping behaviors. S. Levin ve C. Van Laar (Ed.), *Stigma and group inequality* içinde (s. 105-128). Erlbaum.
- Swim, J. K., Hyers, L. L., Cohen, L. L. ve Ferguson, M. J. (2001). Everyday sexism: Evidence for its incidence, nature, and psychological impact from three daily diary studies. *Journal of Social Issues*, 57(1), 31-53. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00200>
- Thompson, J. M. (1995). Silencing the self: Depressive symptomatology and close relationships. *Psychology of Women Quarterly*, 19(3), 337-353. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1995.tb00079.x>
- Thompson, J. M., Whiffen, V. E. ve Aube, J. A. (2001). Does self-silencing link perceptions of care from parents and partners with depressive symptoms? *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(4), 503-516. <https://doi.org/10.1177/0265407501184004>
- Toker, Y. (2016). İşyerlerinde cinsel taciz: Kapsamı, öncülleri, sonuçları, kurumsal baş etme yöntemleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(38), 1-19.
- Toller, P. W., Suter, E. A. ve Trautman, T. C. (2004). Gender role identity and attitudes toward feminism. *Sex Roles*, 51(1-2), 85-90. <https://doi.org/10.1023/b:sers.0000032316.71165.45>
- Türkoğlu, B. (2019). *Precarious manhood in Turkey: Earned, lost and threatened status of manhood* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Twenge, J. M. ve Zucker, A. N. (1999). What is a feminist? Evaluations and stereotypes in closed- and open-ended responses. *Psychology of Women Quarterly*, 23(3), 591-605. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1999.tb00383.x>
- Uçar, G. K. ve Özdemir, G. (2021). Social dominance, hostile sexism and justifications: Examining attitudes towards wife abuse among Turkish men. *Personality and Individual Differences*, 176, 110785. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110785>
- Uluğ, Ö. M., Odağ, Ö. ve Solak, N. (2020). Women's rights and gender equality in Turkey: Voices against misogyny in Turkey: The case of a successful online collective action against a sexist commercial. *International Journal of Communication*, 14(2020), 5575-5596.
- Üzümçeker, E. ve Akfırat, S. (2018). Kadın cinayetlerine yönelik atıfların cinsiyet grubuyla özdeşleşme, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve siyasi ideolojilerle ilişkisi. *Psikoloji Çalışmaları*, 38(1), 1-32. <https://doi.org/10.26650/sp372013>
- Vandello, J. A., Bosson, J. K., Cohen, D., Burnaford, R. M. ve Weaver, J. R. (2008). Precarious manhood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(6), 1325-1339. <https://doi.org/10.1037/a0012453>
- Wade, J. C. ve Brittan-Powell, C. (2001). Men's attitudes toward race and gender equity: The importance of masculinity ideology, gender-related traits, and reference group identity dependence. *Psychology of Men and Masculinity*, 2(1), 42-50. <https://doi.org/10.1037/1524-9220.2.1.42>
- Wagstaff, G. F. ve Quirk, M. A. (1983). Attitudes to sex-roles, political conservatism and belief in a just world. *Psychological reports*, 52(3), 813-814.

- Wegner, R., Abbey, A., Pierce, J., Pegram, S. E. ve Woerner, J. (2015). Sexual assault perpetrators' justifications for their actions: Relationships to rape supportive attitudes, incident characteristics, and future perpetration. *Violence Against Women*, 21(8), 1018-1037. <https://doi.org/10.1177/1077801215589380>
- Whiffen, V. E., Foot, M. L. ve Thompson, J. M. (2007). Self-silencing mediates the link between marital conflict and depression. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(6), 993-1006. <https://doi.org/10.1177/0265407507084813>
- Wiley, S. ve Dunne, C. (2019). Comrades in the struggle? Feminist women prefer male allies who offer autonomy-not dependency-oriented help. *Sex Roles*, 80(11), 656-666. <https://doi.org/10.1007/s11199-018-0970-0>
- Willer, R., Rogalin, C. L., Conlon, B. ve Wojnowicz, M. T. (2013). Overdoing gender: A test of the masculine overcompensation thesis. *American Journal of Sociology*, 118, 980-1022. <https://doi.org/10.1086/668417>
- Williams, R. ve Wittig, M. A. (1997). "I'm not a feminist, but...": Factors contributing to the discrepancy between pro-feminist orientation and feminist social identity. *Sex Roles*, 37(11-12), 885-904. <https://doi.org/10.1007/bf02936345>